LETO VI. / ŠTEV. 32 KRANJ, 8. AVGUSTA 1953

GLAS GORENJSKE

UREJA UREDNIŠKI ODBOR / ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / UREDNIŠTVO IN UPRAVA: KRANJ, SAVSKI BREG 2; TELEFON 475; TEKOČI RAČUN PRI NB KRANJ-OKOLICA ŠT. 624-T-127 / IZHAJA VSAKO SOBOTO / LETNA NAROČNINA 400 DIN, POLLETNA 200 DIN, ČETRTLETNA 100 DIN, MESEČNA 35 DIN / POSAMEZNA ŠTEVILKA STANE 8 DINARJEV

S posvetovanja komunistov na Jesenicah

Klerikalizem izkorišča našo demokracijo

Delo vodilnega kadra preveč omejeno na politične dolžnosti

Plenuma okrajnega komiteja ZKS Radovljica so se minulo soboto udeležili člani okrajnega, mestnih, občinskih in tovarniških komitejev ter člani sekretariata okrajnega odbora SZDL. Poleg navedenih, ki so malo dvorano Fizkulturnega doma na Jesenicah povsem napolnili, se je plenuma udeležil tudi član Izvršnega odbora ZKS tov. Tomo Brejc.

Sekretar okrajnega komiteja tov. Mirko Zlatnar, ki je plenum vodil, je predlagal, naj bi proučili pismo CK ZKJ in v zvezi s tem pregledali ter ocenili delo posameznih organizacij in članov ZKS radovljiškega okraja. V svojem referatu je nato nanizal napake osnovnih, občinskih, mestnih in tovarniških komitejev, kakor tudi okrajnega. Ko je omenil nekatere nepravilnosti v Žirovnici in v Kropi, je govoril še o raznih prosvetnih in telovadnih društvih, kjer komunisti ne opravljajo svojih dolžnosti tako, kakor bi jih morali. Vodilni kader je še vedno omejen le na politične dolžnosti in ni dovolj povezan z množicami, kar v večini krajev ne rodi najboljših uspehov. Zadnje čase je opaziti večjo budnost nad kriminalom, ki mu zapadajo že tudi vodilne osebe v ustanovah in podjetjih. Tov. Zlatnar je opozoril še na tako imenovano zaslugarstvo in grupiranja, lokalpatriotizem in podobno ter na klerikalizem, ki demokracijo prerad izkorišča.

Referatu okrajnega sekretarja je sledila živahna diskusija. Med drugima sta diskutanta iz Lesc in Bleda navzoče seznanila s kaj čudnim odnosom domačinov do tujih letoviščarjev. Ljudje klečeplazijo okoli njih, zraven jih pa odirajo, kar se le da. V tem prednjačijo seveda gostinska podjetja. Tak odnos na tujce prav gotovo ne naredi najboljšega vtisa. V diskusiji je nekako opozoril tudi na slab odnos jeseniških komunistov do našega tiska, kajti ugotovljeno je, da je na Jesenicah le vsak peti član ZK naročen na glasilo ZKJ »Ljudsko pravico - Borbo«. Tov. Tomo Brejc je pripomnil, da komunist še vedno ni dovolj politično razgledan, zato si mora vsakdo prizadevati, da se izoblikuje v lik pravega komunista, ki je na vsakem koraku na mestu ter drugim za vzgled.

Plenum OK Radovljica je sklenil odslej temeljiteje razpravljati o sprejemanju in izključevanju članov. Osnovnim organizacijam bodo v bodoče bolj pomagali in poskrbeli za pravilno tolmačenje pisma CK ZKJ in njegovega pomena.

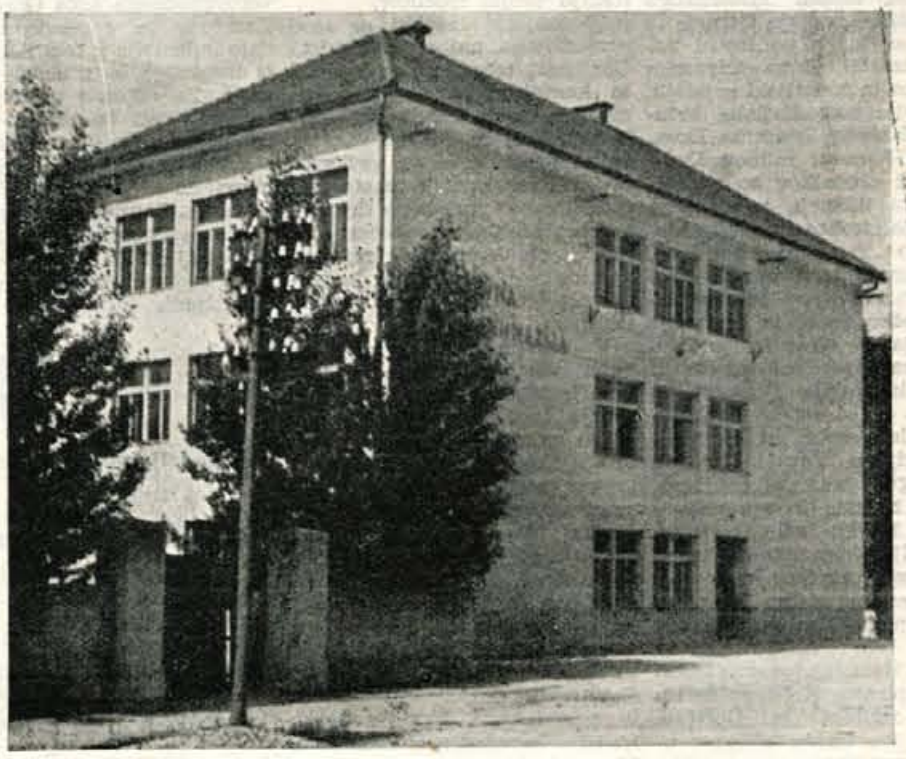

Poslopje drž. gimnazije v Domžalah, kjer je razstava ljubljanskega okoliškega okraja

Občinski praznik Tržičanov

V spomin na dogodek, ko so pred dvanajstimi leti prvi borci iz Tržiča odšli v kranjsko-tržiško partizansko četo, je LOMO Tržič proglasil 5. avgust za občinski praznik. Letos so ga prvič svečano proslavili. Na predvečer praznika je bila množična manifestacija na Glavnem trgu, naslednji dan pa so meščani obiskali grobove padlih borcev, ki počivajo v tržiški občini.

Pogled na Gorenjski sejem

V šestih dneh 14.000 obiskovalcev - odkupljeno je za 20 milijonov dinarjev blaga

Kranj, 5. avgusta 1953. Že šest dni se zlasti v popoldanskih urah vali reka ljudi proti osnovni šoli, kjer je od 31. julija dalje Gorenjski sejem. Doslej si je izdelke gorenjskih obrtnih in industrijskih podjetij ogledalo že 14 tisoč ljudi, med njimi podpredsednik Izvršnega sveta LRS tov. Ivan Maček in več članov Izvršnega sveta. Gorenjce in tujce srečujemo na odprtem razstavnem prostoru, ko si ogledujejo razstavo kranjske Komunale še več pa jih z zanimanjem ogleduje leseno visokopritlično montažno hišo Lesnega industrijskega podjetja Kranj. Čeprav stavba ni velika, bi zadostovala tudi za številnejšo družino, kajti prostori so zelo racionalno izrabljeni. 850.000 din, kolikor stane, vsekakor v primeri z zidanimi hišami iste velikosti ni dosti. Vodovodna in električna napeljava ter druga oprema notranjih prostorov pa bi ta znesek povečali na poldrug milijon, ki ga marsikdo ne premore. In vendar si je LIP na Gorenjskem sejmu zagotovil že tri kupce.

V bližini montažne hiše je Okrajna zveza kmetijskih zadrug razstavila različne poljedelske stroje in sredstva za zaščito rastlin. Tu srečujemo predvsem kmete, ki kažejo zanimanje zlasti za brzoparilnike, mlatilnice in pluge. Vsi ti stroji so že odkupljeni. Ni pa kaj prida zanimanja za traktorje in škroplinice, ker so za posamezne kmete le predrage.

Med številnimi stojnicami je tudi stojnica Gorenjske tovarne čokolade iz Lesc. Na policah zagledaš najrazličnejše figurice iz čokolade, kakršnih v naših trgovinah ni naprodaj. Žal je vse silno drago, zlasti mlečna čokolada z lešniki: eno reberce 50 dinarjev. Če vprašaš prodajalca, zakaj vendar tako visoke cene, se ti nasmeji: »Kako naj bi ceneje prodajali? Stopnja akumulacije je 250, prometnega davka pa 45% na prodajno ceno. Saj se trudimo, pa vseeno ne gre drugače. 17 nas dela in že od novega leta prejemamo vsi samo 80% plače. Životarimo, životarimo. Dobro, da smo v začetku julija prodali v Anglijo pol vagona čokolade. Tako bomo lahko spet nakupili nekaj surovin. Valuta nam daje po grbi«, zavzdihne, škoda, pa saj vendar čokolada spričo svoje hranilne vrednosti ni noben luksuzni artikel!

Ja, potem pa cene ne bom smel spreminjati!

Ja, potem pa cene ne bom smel spreminjati! Tako nekako mi je odgovoril neki razstavljalec, ko sem ga pobarala, zakaj obrtniki svojih izdelkov ne opremijo vsaj s cenami, če že nimajo svojih zastopnikov na razstaviščih. »Na ogled je vse, kar znamo delati, kdor bo hotel kaj kupiti, bo že prišel do nas.« Res preprosta utemeljitev, ki odlično dokazuje, da naši obrtniki niso v zadregi glede naročil. Zlasti pohištveni vanjske stiske in visokih cen pohištva to novost marsikdo z veseljem pozdravil! Med razstavljeno sobno opremo pritegnejo pozornost izdelki Mestnega tapetništva — Kranj. Čedne kose razstavlja tudi tovarna finega pohištva iz Tržiča in podjetje »Les«, ki je doslej razprodalo že za 1 milijon dnevnih sob, spalnic in kuhinj.

Bolj kot mizarji, so se potrudili čevljarji. Vsa razstavljena obutev je zelo solidno izdelana, zlasti čevlji kranjske čevljarske zadruge in športna obutev »Alka« iz Dupelj. Vendar pa pogrešamo še pri marsikaterem čevlju tistega, čemur pravi preprost človek »šik«. Zakaj si toliko ljudi želi italijanske obutve? Prav zato, ker je zelo lična in prožna. Od obutve, ki jo razstavljajo obrtniki, najbolj ugajajo copati vseh vrst, izdelani v Tržiču ter lesene šatulje in pokali Dragota Višnarja z Jesenic.

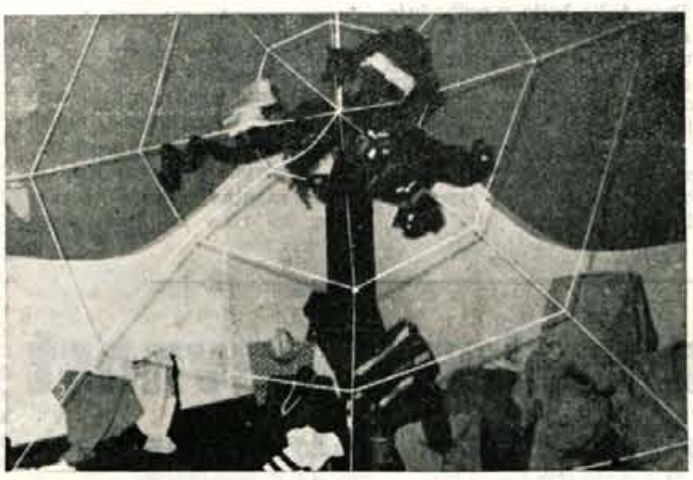

»Pletenina« zmeraj bolj bogati pestrost in asortiment svojih izdelkov

Kdaj bodo naprodaj?

»Iskra« se je na Gorenjskem sejmu zelo postavila: razen že znanih, toda izpopolnjenih aparatov in instrumentov ter instalacijskega materiala razkazuje četrti izpopolnjeni tip kinoprojektorja za široki in novi kinoprojektor za ozki film. Velik grafikon prikazuje, da je prodala tovarna v Srbijo že 217 kinoprojektorjev, na Hrvatsko 138, v Bosno in Hercegovino sedem manj in v Slovenijo 106 kinoprojektorjev za 35 mm film. Razen tega je izvozila že 161 kinoprojektorjev v Nemčijo, Turčijo in na Kitajsko; naročil jih je tudi Pakistan.

Novost pa so poštne centrale. Primerek, ki ga podjetje razstavlja, je izdelan za tri poštne linije s 50 notranjimi priključki. Lahko pa bi centralo dopolnili, tako da bi služila desetim poštnim linijam s 100 internimi priključki. Za poštne centrale (stanejo 6 milijonov, 3 milijone samo uvožen delež, se zanimata Idrija in občinski ljudski odbor v Polju. »Slovenski poročevalec« in tri druga podjetja pa so si jih že omislila.

Še večje pa je povpraševanje po svetlobnih dinamih za dvokolesa, katerih prototipe je videti na Gorenjskem sejmu. Kaže, da bodo dosti boljši kakor uvoženi, škoda pa, da tudi precej dražji. Že v času Gorenjskega sejma je prejela »Iskra« za 5100 dinam prednaročila.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Razredno davčno politiko bomo dosledno izvajali

Davkoplačevalci v radovljiškem okraju - Upravičenost do otroških doklad - Delo okrajnega in občinskih ljudskih odborov

Okrajni ljudski odbor v Radovljici bo pričel z vso resnostjo in ostrostjo reševati vprašanja davkov, kajti ljudje imajo zmeraj več davčnega zaostanka in se zelo malo menijo za davke sploh. Res je končna odmera davkov za leto 1952 izšla šele sredi letošnjega leta in bi bilo verjetno bolje, da bi davčne osnove pripravili in predpisali prej. Tako bodo davki do 15. avgusta 79 odstotno pobrani. OLO Radovljica je poslal na teren ekipe, ki bodo davke izterjevale in po potrebi tudi rubile. Občine so do sedaj prav po domače pobirale davke; v Srednji vasi pa davčna komisija sploh **ni hotela** pobrati davkov. Kar pa so davčni obvezanci poravnali sami osebno, pa je ObLO v Srednji vasi **porabil za plače!**

ObLO oziroma njih davčne komisije so napravili napako tudi v tem, da so vsem davkoplačevalcem kar povprek odobrili 30% maksimalno olajšavo, ki jo zakon dopušča. V teh davčnih komisijah sedijo po večini veliki kmetje, ki kakor drugim, tudi sebi odobrijo davčno olajšavo. Stara praksa davkoplačevalcev je zaradi manjše davčne osnove utaja dohodka. Fric Kapus iz Lesc je prodal avtomobil ocenjen 74.000 dinarjev, za 3,550.000 dinarjev. Zaslužil je torej približno 3,5 milijona din. Za novi avtomobil pa je dal 1 milijon 237.000 din. Res nas ne bi zanimale njegove kupne prodajne pogodbe, če ne bi bilo davkov. Obdavčen je bil na 730.000 din. Sevéda se je mož preko advokata Furlana pritožil in komisija je ponovno pregledala njegove finance ter prišla do zaključka, da se je prišla zmotila. Povsem upravičeno je popravila prvotno davčno postavko na 1,3 milijona dinarjev.

Drugi primer, ki jasno priča kako je z našimi davkoplačevalci, je advokat dr. Furlan iz Radovljice, ki je prijavil 156 tisoč 424 din brutto prometa in 94.484 din netto dohodka na leto. Torej nič več kot 7.870 din mesečnega zaslužka ali toliko kot ima pomožni državni uslužbenec mesečne plače. Verjetno »težko« preživlja sebe in družino, saj mu solastništvo hiše na Rimski cesti 18 v Ljubljani z dohodkom 9.714 din ni moglo dosti pomagati. V državni službi bi s svojo izobrazbo in bogato prakso zaslužil vsaj 14.000 dinarjev! Njegov poklicni kolega dr. Dobravc pa je s trikrat manjšo klientelo prijavil 160.099 dinarjev brutto in 121.116 dinarjev netto dohodka. Torej 10.000 dinarjev mesečnega zaslužka. Mislimo, da nam ta račun dovolj pove!

Ugotovljeno je, da imajo obrtniki, mehaniki, ključavničarji itd. ogromne dohodke, toliko, kolikor sami hočejo. Seveda jih skrbno prikrivajo — verjetno vedo, da so pridobljeni na račun skupnosti. Prav je, da Uprava za dohodke pri takih primerih napravi revizijo za 5 let nazaj in zaradi utaje uvede proti tem ljudem sodni postopek. Problem davkov je tudi pri gostincih pereč. Še vedno prikrivajo svoje dohodke. »Vino-Bled« je prodalo gostilničarjem veliko več vina, kot ga je prijavilo. Jasno je, da bodo v takih primerih davčni organi davke povišali, saj je nemogoče, da bi v bodoče kaj takega še dopustili. Psi lajajo, karavana gre naprej! Špekulanti in utajevalci nas res ne bodo ovirali pri izvajanju dosledne razredne davčne politike.

OLO v Radovljici je sestavil komisijo, ki je napravila analizo upravičenosti prejemanja otroških dodatkov. V občini Žirovnici je prišlo do primera, ki zasluži vso grajo. Preden je komisija pretresla upravičence v Žirovnici, je predsednik tamkajšnjega ObLO že ugotavljal neupravičenost prejemanja otroškega dodatka pri posameznikih. Na seji ObLO, kjer so o tem razpravljali, pa je predsednik naletel na spontan odpor vseh odbornikov, ki so kljub prepričevanju predsednika izglasovali, da bodo neupravičenci še nadalje prejemali otroške dodatke. V šestih mesecih so na ta način neupravičeno prejeli 480.000 din, za kar jih Zavod za socialno zavarovanje toži. Oglejmo si nekoliko pobliže teh 167 »upravičencev«, ki prejemajo otroške doklade. Samo 72 je tako imenovanih brezzemljakov. Od 167 prejemnikov doklad jih ima pet letne dohodke v višini 350.600 do 400.000 dinarjev, pet 400.000 do 450.000 dinarjev, dva 450.000 do 500.000 dinarjev in trije nad pol milijona dohodkov. To pa še ni vse! Od 152 konj v tej občini imajo »upravičenci« 23 konj, t. j. 15%, od 598 govedi jih imajo 81 glav ali 14%. Pri tem nismo vračunali ovac in prašičev, ki jih ni malo. Med prejemniki doklad je 35 lastnikov 87,5 hektarja gozdov. Med njimi je 100 hišnih lastnikov, imajo pa poleg vsega še 123 ha zemlje, od tega 118 ha obdelovalne zemlje.

Za vse te ljudi je komisija ugotovila neupravičenost do prejemanja otroških dodatkov, »ljudski« odbornik Vidic pa je analizo komisije smatral za »sovražen akt proti našim delovnim ljudem«. Prepričeval je komisijo, da je polproletariat bolj vesten pri svojem delu, da je bolj produktiven kot pa delovni ljudje, ki žive izključno od osvojih zaslužkov in otroških doklad.

Med OLO in ObLO do predkratkim ni bilo pravega sodelovanja. V primerih, ko ObLO niso našli prave rešitve in niso znali naprej, jim OLO ni

(Nadaljevanje na 2. strani)

Na gospodarski razstavi v Domžalah

sodelujejo v glavnem le gorenjska podjetja

V soboto, 1. avgusta, je bila v domžalski gimnaziji odprta prva gospodarska razstava ljubljanskega okoliškega okraja. V 12 precej velikih učilnicah dvonadstropne stavbe razstavlja svoje izdelke okrog 80 industrijskih podjetij, obrtnikov, trgovskih in gostinskih podjetij. V pritličju vzbujajo pozornost izdelki mizarskega pomočnika Gregorja Cerarja iz Lukovice, ki je po lastni zamisli izdelal lično mizarsko stružnico in kmetijski sejalnik. Razstavlja tudi živilska industrija Kamnik, Preskrba Domžale in Remont mlinov Domžale. Od obrtnikov so najbolj zastopani mizarji, v glavnem iz bližnje okolice Domžal. Razstavljajo moderno pohištvo. Miha Arnež iz Spodnjih Jarš pa je razstavil odlično izdelano kmečko sobo, ki dokazuje proizvajalčev okus in razumevanje za narodno umetnost. Lesna industrija Domžale je dala na ogled model pohištva za hotelske sobe, ki ga izdeluje serijsko. Tovarna glasbil iz Mengša je v prvem nadstropju zavzela in opremila s svojimi izdelki celo učilnico. Razstavlja kompletno opremo za salonski orkester in nov izdelek tovarne: ustno harmoniko »Pionir«. Razstavljata še tovarni lakov iz Domžal in Medvod. Kemična tovarna Domžale, Papirnice Količevo in tovarna celuloze iz Goričan. Slednji dve imata skupno, okusno aranžirano razstavišče. V sosedni učilnici razstavlja tovarna sanitetnega materiala, ki med drugim prikazuje tudi nove proizvode — kirurške in zdravniške plašče, dežne halje ter moške in ženske bolniške srajce. »Universal« Domžale razstavlja vrsto slamnikov, čepic, klobukov in rudarskih čelad, »Trak« iz Mengša pozamenterijo, »Svilanit« iz Kamnika svilene kravate, šale, rute in frotirke, tovarna »Induplati« iz Jarš pa se je predstavila z bogato kolekcijo svojih izdelkov.

V usnjarski stroki se med razstavljalci najbolj odlikujeta Usnjarski tehnikum iz Domžal in kamniška tovarna usnja, medtem ko so izdelki in uspehi vrhniške in šmartinske tovarne usnja le medlo prikazani. Na razstavi je zastopano tudi domače turistično društvo s fotografskimi posnetki planin in planinskih domov, okr. gostinska zbornica pa je pripravila majhno kulinarično razstavo.

V drugem nadstropju je opaziti izdelke Furlana iz Černuč, izdelke tovarne kovanega orodja iz Kamnika, dalje usnjeno galanterijo tovarne »Toko« iz Domžal in izdelke »Motvoza« iz Grosupelj, domžalske vrvarne Adamič in litijske predilnice. V obrtniški oblačilni stroki je najbolj zastopana »Šivalnica« iz Kamnika. Razstavljajo pa še tapetniki, sedlarji, ščetinarji in čevljarji iz Domžal, Most, Komende, Mengša in Kamnika. Na gimnazijskem vrtu so razstavili kovači in kolarji prav čedne zapravljivčke, karoserijska delavnica Vir pa velik gasilski avto, ki ga je izdelala za gasilsko čoto v Vevčah.

Za domžalsko gospodarsko razstavo, na kateri sodelujejo v glavnem razstavljalci iz bivšega kamniškega okraja, moramo reči, da še ni popolna. Izostala so nekatera važna podjetja, n. pr. tovarna »Titan«, »Keramično-kemična industrija« in »Stol« iz Kamnika pa tudi drugi, ki bi s svojim sodelovanjem na razstavi lahko izraziteje poudarili gospodarsko dejavnost tega severovzhodnega kota Gorenjske. Razstava je v glavnem ogledalo industrije v tem kotu, kajti obrtništvo je tu slabše zastopano. Po odpravi naštetih pomanjkljivosti bo razstava pridobila na svoji pomembnosti, posebno še, če bo zadobila komercialni značaj, ki ga za zdaj še nima. Zanimanje za razstavo pa je kljub temu precej veliko, saj si jo je samo preteklo nedeljo ogledalo nad dva tisoč ljudi.

Pred občinskim praznikom v Kropi

Iz doslej neobjavljenega govora pesnika Otona Župančiča na drugem partizanskem dnevu v Kropi, dne 19. avgusta 1946. leta

Veselje mi je in posebna čast, da smem pozdraviti današnji partizanski dan, ta zavedni kraj, to delavno, zvesto in pogumno ljudstvo. Vendar moram priznati, da sem tudi v zadregi, kaj naj vam povem, česar ne bi že sami vedeli, o čemer bi se res izplačalo govoriti. Ako vam mogoče ne bo novo, kar vam bom povedal, pa naj vam pokažem vsaj dobro voljo, mojo ljubezen do vas, moje spoštovanje vašega dela in zadržanja v zadnji vojni. Ako kdaj, se je Kropa obnesla v teh letih. Njena zgodovina v času borbe za narodno osvobojenje je visoka pesem zavedne odločnosti, zvestobe, pravilnega pojmovanja dolžnosti do domovine, neziomljivega poguma. Vse je sodelovalo, od otročička, ki toliko da je shodil, pa do sivega starca in skljućene starke. Pastirček, ki je nedolžno krave pasel, je bil že obveščevalec in kurir, ki je prenašal važna sporočila gestapovcem pred nosom do partizanskih postojank. Kar je bilo sposobnega za puško, je bilo v partizanih. Doma v Kropi sami pa, najsi je bila obdana z grobovi, najsi so padali talci, moški in ženske, kljub krvavim bojem, ki je od njih Jelovica posejana z našimi in nemškimi kostmi, pa je teklo delo dalje, tako da je bila vsa naša vojska podkovana s kroparskimi žeblji. »Slovenski poročevalec« je izviral iz bližine Krope, kjer je bila tiskarna; vse zveze so šle skozi Kropo. Z avtomobili, s parom konj se je prevažalo za Kropo; stalno so bili tu mitingi. Nemci so poskušali tod okrog s kinom na avtomobilu in s propagandnim radiom, ki naj bi domačinom prekoval pamet — dvakrat je zgorel — da ni mogel več širiti gnilih misli in maličiti slovenskega jezika. In tako je veljala Kropa malone ves čas za osvobojeno ozemlje, kamor si niso upali Nemci, in dosti je bilo tu vojaških pogrebov s partizanskimi salvami tik pred nemškimi postojankami.

Te in druge reči mi je pravil o Kropi in tukajšnjih medvojnih razmerah prijatelj, ki te kraje dobro pozna, ker je — kakor toliko Gorenjcev — čez Kropo našel zvezo s partizani in pot do njih. In vso to lepo službo so opravljali preprosti mali ljudje, ki so s težkim delom pridobivali sebi in svoji družinici boren košček trdega kruha.

Naša reportaža s sejma

(Nadaljevanje s 1. strani)

Novi ženski dežni plašč

Kranjska tovarna »Sava« je v svojem paviljonu uredila celo plažo: Nad drobnim peskom se košati palma iz gumijeve gobe in se ogleduje v bazenu v katerem plava ležalna blazina. Pod palmo pa zagledaš kopalne žoge vseh velikosti, potovalne blazine... Res posrečen aranžmar »Savinih« športnih artiklov. V drugem kotu pa zagledamo med znanimi proizvodi te tovarne gumirane ženske dežne plašče iz vzorčastega in enobarvnega blaga. Te dni bo podjetje izdelalo že tudi prve metre gumiranega svilenega blaga. Vsekakor bo pa ženski svet to novost pozdravil, zlasti če cene ne bodo preveč astronomske.

Ureditev je že lepa, toda... Gorenjske tekstilne tovarne so se res potrudile, da bi bila njihova razstavišča čimlepša. Arhitektom in aranžaerjem vsa čast! Toda... Ni treba kdo ve kako prefinjenega okusa, da te marsikatero zlasti vzorčasto blago naravnost odbija. Kranjska »Tiskanina« je res da razstavila nove vzorce, ki pa žal niso za naš okus. Isto velja tudi za novi proizvod »Inteksa«, za blago »Cenci«. Barvna harmonija? Je ni. Je pa že dosti bolj okusen novi proizvod te tovarne »Lepa Desanka« in enobarvno blago za moške poletne obleke. Prijetno pa presenečajo izdelki »Zvezde« iz Kranja, posebno tiskani vzorci na platnenem blagu za zavese ni kaj oporekati. Zato tudi tolikšno povpraševanje.

Bombažna predilnica in tkalnica Tržič je tokrat razstavila poleg znanih in renomiranih beljenih in surovih platen tudi barvaste, namejene za moško perilo. Razstavlja pa tudi prejo vseh številk za strojno tkanje in takoimenovano kniting prejo za kmečke ročne statve, ki gre odlično v prodajo.

Se izplača pogledati!

Po umetno kovanih lestencih, pepelnikih itd. Kroparje marsikdo pozna, vendar ličnih

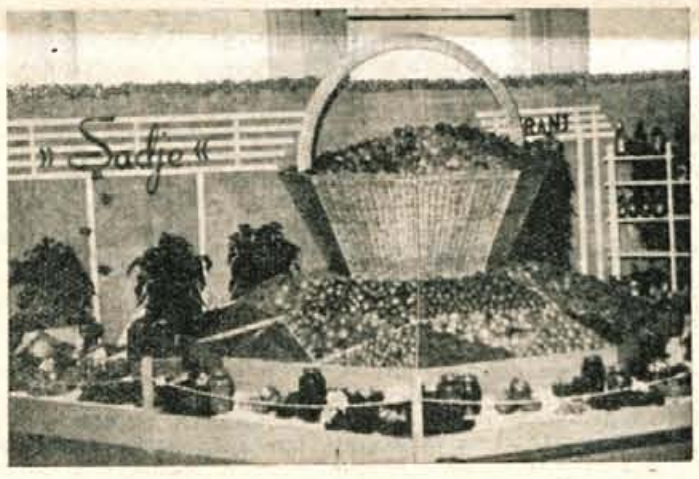

Prikupen aranžma in odlična kvaliteta blaga slehernega pritegneta

cizelerskih in graverskih izdelkov, novih kroparskih umetnin, še marsikdo ni videl. Zato na Gorenjskem sejmu vzbujajo precejšnjo pozornost. V ličnih škatlah razstavlja tovarna »Plamen« nova smučarska stremena »Smuk«, ki prav nič ne zaostajajo za inozemskimi. Naši smučarji bodo s ceno najbrže zadovoljni, saj stanejo samo 1800 dinarjev.

Pravzaprav Kroparji niso dragi. Stenske ure ti prodajajo že za poldrugi tisočak, nad 5000 din pa ne stane nobena, ki jo vidiš na Gorenjskem sejmu. Le kar se novih svetilk za nočne omarice tiče, se mi zdi, da bi bile lahko bolj lične za ceno, po kateri jih prodajajo.

Zadruga »Niko« iz Železnikov razstavlja vrsto zanimivih izdelkov: najrazličnejše centrifuge, šestila, pisarniški pribor, precizne analitične tehtnice, laboratorijske mešalce kar vse, zelo zanima študente kemike in učiteljstvo.

V paviljonu Rade Končara iz Zagreba, Elektrotehne iz Ljubljane in Elektrotehničnega podjetja iz Kranja je poleg drugih električnih strojev tudi električni grelec za vodo, električna pečica in stroj za medenje masla.

Vse te moderne gospodinjske naprave privlačijo ženske. Škoda le, da si bo npr. grelec za vodo, marsikatera gospodinja težko kupila, ker stane nič manj kot 24.000 din. Gospodinje povprašujejo tudi po sesalcih za prag, ki jih pri nas še ne dobiš.

»Standart«, tovarna podplatnega usnja je tokrat razstavil poleg trdega, nepremočljivega podplatnega usnja tudi lahko upogljivo namenjeno za moderno, lepo, prožno letno obutev. V istem paviljonu razstavlja še vrsta čevljarskih industrijskih in obrtnih podjetij. »Triglav« mora imeti že dovolj kupcev, kajti sicer bi ne prikazoval med redkimi novimi vzorci čevlje, ki jih dobiš v vsaki novi prodajalni. Dosti bolj zanimivi so proizvodi nove kranjske tovarne »Planika«, ki bo kakor je videti, skrbela ne le za solidnost obutve, temveč tudi za ličnost, prožnost in ortopedsko brezhibnost, čemur mnoga naša čevljarska podjetja ne posvečajo dovolj pažnje.

Dom slepih je letos dosti bolj skrbno uredil svoje razstavišče kakor lani. Pleteni stoli in miza, raznovrstne ščetke, metle in podobno — vse je solidno izdelano in lično aranžirano. Odlikujeta se še Okrajno podjetje pohištvenega okovja iz Kamne Gorice in Tovarna kos in srpov iz Tržiča, čeprav med razstavljenimi kosami ni dosti takih, ki bi si jih lahko poslu-ževal gorenjski kmet. Bogato izbiro svojih proizvodov prikazujeta tovarna »Runo« iz Tržiča ter Industrija pletenih izdelkov, rokavic in konfekcije, ki zmeraj bolj pridobiva na ugledu. Podjetje »Vino« iz Kranja pa prepričuje obiskovalce sejma o kvaliteti svojih vin s »poskušnjo«. Po 20 dinarjev prodaja kozarček tega ali onega najboljšega buteljčnega vina! Zato je ta paviljon najbolj obiskan. Pravijo, da v kvaliteti Slovenija-vino niti Ljubljanavino temu podjetju ne moreta konkurirati. Ker se lepo razvija, namerava v kratkem povečati svoje kleti, tako da bo lahko hranilo 40 vagonov več vina kakor sedaj.

S tako razstavo bi si upal v inozemstvo

Na prvi pogled turistična razstava v Kranju ni nič kaj posebnega. V razstavnih prostorih Gorenjskega sejma zavzema le skromen prostor. In vendar se je glavni tajnik Turistične zveze Slovenije izrazil, da bi si upal s to razstavo tudi v inozemstvo. Razstavljenih predmetov je malo, so pa zato tembolj pomembni. Za turiste in planince bosta nova reliefna zemljevida, ki ju je izdelal znani kartograf Ivan Selan, velikega pomena. Eden prikazuje radovljiško kotlino, Bled in bohinjski kot ter Julijske Alpe in Furlanijo, drugi pa Kranj, Kamniške Alpe, Karavanke in Koroško. Na ogled je še orientacijska karta Tržiča z okolico, relief Storžičeve skupine in Zaplate ter več umetniških fotografij z gorenjskimi pokrajinskimi motivi. Zlasti novi posnetek Kranja v snegu, vsakogar pritegne. Kakor lani, je tudi letos na ogled maketa Kranja iz leta 1934, ki sleherno leto pridobiva na zgodovinski vrednosti. Tovariš Selan, ki jo je izdelal, namerava 1960. leta urediti novo maketo Kranja. Ob primerjavi obeh maket bo vsekakor odlično videti nagel procvit gorenjske metropole. Turistično društvo Kranj razstavlja tudi arheološke najdbe iz Kranja, ki prikazujejo razvoj tega naselja od prazgodovinskih časov do 18. stoletja.

In še nekaj o kulinarični razstavi

Marsikoga pritegne tudi kulinarična razstava s specialitetami, ki jih je pripravil šef kuhinje golniškega sanatorija, tov. Maks Kokalj. Čeprav izbira ni kdo ve kako bogata — večidel so razstavljena le mesna jedila — je velikega pomena za razvoj našega gostinstva. Jedi namreč pripravlja tov. Kokalj s pomočjo kuharic, uslužbenih v večjih gorenjskih gostinskih obratih. Strokovnjaki iz Ljubljane in Bleda so razstavo zelo pohvalili, hvalijo jo pa tudi tisti obiskovalci, ki ob večernih urah razstavljene jedi za male denarje odkupijo. Seveda bi bila izbira bolj bogata, če bi ne bilo sedaj poletje, in zato lov na nekatere vrste divjadi prepovedan.

Slabo sodelovanje med ljudskimi odbori

(Nadaljevanje s 1. strani)

nudili dovolj pomoči. Zato je tudi prišlo do primerov v Sr. vasi in Žirovnici. V Kranjski gori so občinski možje sklenili, da nacionaliziranih, t. j. državnih hiš ne bodo prodajali, ker se bodo bivši lastniki »v kratkem vrnili«. Podoba je, da odborniki sami nimajo zaupanja v družbeni red in ljudsko oblast, katere predstavniki so. Ko je okrajna komisija prišla ugotavljat obseg nacionalizirane imovine v Kranjski gori, so bili ljudje glede na miselnost ObLO prepričani, da je komisija prišla vračat nacionalizirano in zaplenjeno imovino. Pobudo za to nesmiselno zablodo sta dala odbornika Volbank in Gregorij Franc - Govedar.

Občinski odbor Mojstrana je brez okrajnega dovoljenja dovolil nekemu kmetu brezplačen posek v nekdaj njegovem, a sedaj nacionaliziranem gozdu, ne da bi ugotovil, ali je gozd pod upravo GG Bled ali občine. LOMO Radovljica ni vedel, koliko ima zemlje splošno ljudskega premoženja. Dajal jo je v najem, ne da bi pobiral najemnino. Najemniki pa so kljub temu od podnajemnikov pobirali podnajemnino. LOMO sestavljajo razen štirih delavcev samo kmetje in obrtniki, 17 po številu. Značilno je, da so ti odborniki vse konkretne naloge dosledno odklanjali. Delavci-odborniki so komaj prodrli s svojim predlogom, da se zamenja predsednik gospodarskega sveta, novemu pa se da pooblastilo, da zamenja vse nedelavne člane sveta. Tudi nekateri okrajni odborniki so podobni mestnim odbornikom. Ne udeležujejo se sej svojih občinskih odborov in tako niso seznanjeni s problemi v svojih vaseh. Na zasedanjih OLO rajši diskutirajo o svojih davčnih obremenitvah in se pritožujejo nad krivičnimi odmerami, tako Kocjančič kot Palovšnik, kakor pa bi reševali splošne okrajne probleme in davčno politiko.

OLO v Radovljici je uvidel, da je tako stanje nevzdržno. Zato je sklenil, da bodo člani Zbora proizvajalcev in ostali odborniki v bodoče redno posečali seje ObLO in na ta način pomagali reševati problematiko. Prav tako bodo v prihodnje na sestankih SZDL in Zborih volivcev delovni ljudje podrobno seznanjeni s političnimi in ekonomskimi vprašanji. Na ta način bodo delovni ljudje dobili trdne politične temelje, ta množična aktivizacija pa bo najboljša priprava na jesenske volitve.

Pestra komunalna dejavnost v radovljiškem okraju

Gradnja novih šol in obnova cest - važna investicijska dela

V investicijskem načrtu predvidene gradnje letos lepo napredujejo. Delavci kopljejo temelje za stanovanjske dvojčke, ki bodo verjetno še pred zimo pod streho. Tako bo mogoče tudi v snegu nadaljevati z delom. Že v enem mesecu bo gotova nadzidava okrajnega sodišča in osnovne šole. Pouk se bo sicer radi tega 14 dni zakasnil, vendar pa bodo z nadzidavo pridobili prepotrebne učilnice.

Končno jo OLO organiziral podiranje barak nasproti kopališča, ki so bile lepi radovljiški okolici vse prej kakor v okras. Na tem prostoru bodo uredili park ter otroško in športno igrišče. Nova kinodvorana bo v kratkem gotova. Tako bodo Radovljičani kmalu spet obiskovali kinopredstave, ki jih že precej pogrešajo. Telovadno društvo »Partizan» si bo v tem poslopju uredilo moderno telovadnico.

Okrajni ljudski odbor bo v enem mesecu preskrbel radovljiški enoti KNOJ nove prostore in tako pridobil v Grajskem dvoru sobe za turiste, katerih Radovljica sedaj nima. Tudi »Triglav« bo preurejen in bo že prihodnje leto služil gostom.

Radovljiški okraj ima precej zelo slabih cest, zato so jih začeli sedaj obnavljati. Cesta iz Radovljice do Lesc bo s hodniki za pešce široka 8 metrov. Cesta, ki bo vezala Bohinjsko Bistrico z Blejskim jezerom so že trasirali. Delali jo bodo tudi pozimi. Začeli so modernizirati še cesto iz Žirovnice do Jesenic.

V okraju gradijo več novih šol, med drugim v Gozd-Martuljku, v Lipnici pri Kropi, v Drežnici itd. Tako bo mnogim otrokom prikrajšana dolga pot v šolo, pa tudi šolski obisk bo bolj reden.

Prvotni kredit — 20 milijonov — za gradnjo stanovanjskih hiš delavcev in nameščencev je okrajni ljudski odbor zvišal na 26 milijonov in tako omogočil, da si bo več delavcev gradilo lastne domove.

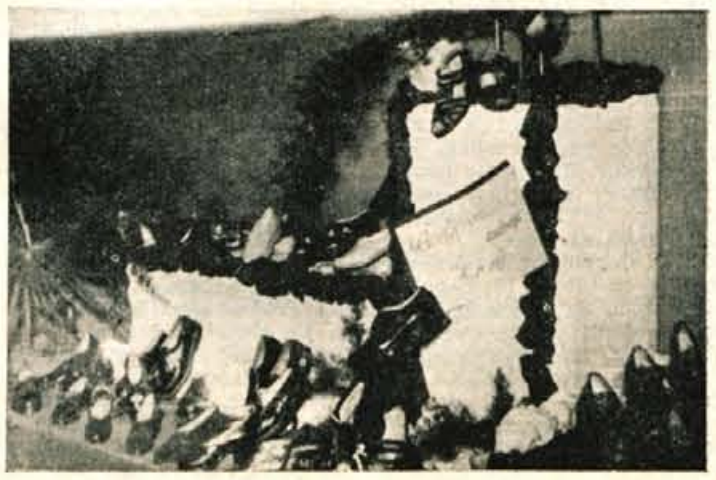

Čevljarska zadruga Kranj slovi predvsem po solidni izdelavi

Še in še bi lahko opisovali razstavišča tovarn in obrtnih podjetij, če bi nam prostor dopuščal. Ob koncu naj povem še to, da se je večina podjetij letos bolj potrudila glede ureditve razstavišča kakor lani in — zlasti trgovska podjetja glede izbire razstavnega blaga. Je pa tudi res, da veliko bolj izstopajo izdelki industrijskih podjetij kakor obrtniških, morda zato, ker jih je več.

Postani član Prešernove družbe

Uboj v „Iskri" pred sodiščem

1. maja 1953 je bil na veselici v industrijski menzi tovarne »Iskra« v Kranju ubit Janez Jenkovec iz Zg. Bele pri Kranju, ki je zadnje čase stanoval na Gorenji Savi. Povzročitelj smrti, Jože Galjot iz Kranja, se je pred kratkim zagovarjal pred sodiščem.

Janez Jenkovec se je na veselici močno opil. Na zabavo je v jutranjih urah prišel tudi Jože Galjot s precej vinjenimi kolegi. Kmalu je prišlo med Jenkovcem in Galjotom do prepira, vendar je Jenkovec brez pravega povoda Galjota udaril. Začela sta se prerivati in padla med steklenice. Nevihta se je za kratek čas pomirila. Kmalu pa je Jenkovec spet začel siliti v Galjota. Le-ta ga je močno udaril s pestjo po obrazu, tako da je Jenkovec omahnil po tleh. Z glavo je priletel na pod. Slišati je bilo močan pok. Jenkovec je obležal nezavesten. Nekateri gostje so takoj priskočili na pomoč in ga odnesli k mizi misleč, da je le močno vinjen in da se bo počasi iztreznil. Čez nekaj časa je Jenkovec popil celo polovico čaše vode, ki mu jo je dal upravnik menze. Nato so ga pustili v miru. Ko so prišli opoldne abonenti h kosilu, so našli Jenkovca mrtvega.

Truplo so pregledali zdravniki inštituta za sodno medicino v Ljubljani, ki so ugotovili na Jenkovcu na zatilniku podplutbo, nastalo ob padcu na trda tla. Zaradi padca je nastala krvavitev v možganski votlini, ki je povzročila smrt. Ugotovili so tudi, da je bil Jenkovec v času poškodbe zelo pijan, kar je vsekakor vplivalo na jakost padca.

Galjot se je pred sodiščem zagovarjal, češ da je udaril Jenkovca v silobranu. Zagovora pa sodišče ni moglo upoštevati, saj je v trenutku, ko je Galjot Jenkovca udaril, slednji sílil vanj le tako, kakor običajno silijo pijanci. Galjot bi se moral vsekakor zavedati, da bo močan udarec v glavo ali celo pod brado pijanca podrl. V takih okolnostih je padec zelo nevaren in lahko pride do hudih posledic. Sodišče je mnenja, da je Galjot izvršil ta uboj iz malomarnosti in ga je obsodilo na 6 mes. zapora. Pri odmeri kazni je upoštevalo olajšilno okolnost, da je Galjota Jenkovec delno izzival.

Galjot se je moral zagovarjati tudi zaradi nekaterih tatvin v kavarni »Evropa« v Kranju, kar vse je napravil že pred ubojem. Sodišče mu je zaradi vseh teh dejanj in uboja odmerilo skupno 16 mesecev zapora.

Društveno prvenstvo

STRELCI DRUŽINE »DAKI« ZJAVORNIKA SO PREIZKUSILI SVOJE SPOSOBNOSTI

Če vas zanese pot na Javornik ali njegovo okolico, lahko vsak dan slišite pokanje pušk. Tik ob novo nastalem jezeru HE Moste imajo javorniški strelci svoje strelišče in skoraj ni dneva, da se ne bi vadili v streljanju. Pred kratkim so organizirali društveno prvenstvo, katerega se je udeležilo okoli 50 članov. Vzlic strašnemu neurju so strelci dosegli dobre rezultate: 1. Anton Končnik 188 krogov, 2. Lado Podlipnik (mlad.) 186 krogov, 3. Marjan Langus 184 krogov.

Zmagovalci so prejeli denarne nagrade in diplome. Mladinec Podlipnik še veliko obeta v strelskem športu.

Šah • Telesna vzgoja • Šport

Planinski tabor v Vratih mogočna manifestacija

Tovariš Miha Marinko je čestital k 60. letnici slovenskega planinstva

Za 60. obletnico slovenskega planinstva je Planinska zveza Slovenije priredila v Vratih planinski tabor. V soboto in nedeljo se je zbralo v Vratih okrog 5.000 planincev od blizu in daleč. Postavili so okrog 500 šotorov, ki so bili v noči od sobote na nedeljo popolnoma zasedeni. Tisto noč so bili: severna stena Triglava, Stegnar, Škrlatica in drugi vrhovi slavnostno razsvetljeni. Planinci so se zbrali okrog folklorne skupine, pevskih zborov in godbe. Na slikoviti jasi so predvajali »Kekca« in druge planinske filme.

V nedeljo zjutraj so zadonele fanfare. Slavnostno zborovanje je bilo pred Aljaževim domom. Na zborovanju je pozdravil planince predsednik Izvršnega sveta LRS tov. Miha Marinko, ki je v nagovoru prikazal planinstvo kot telesnovzgojno panogo, ki nudi ljudem zdravo razvedrilo in stopnjuje delovno zmogljivost.

Po slovesnem zborovanju so množice planincev, med katerimi smo opazili poleg tovariša Mihe Marinka še dr. Marijana Breclja, Borisa Ziherla, Jožeta Rusa, Toma Brejca in druge predstavnike ljudske oblasti, odšle na mesto, kjer je bil svečano odkrit spomenik v narodnoosvobodilni borbi padlim planincem.

V nedeljo bo odprt planinski dom na Veliki planini

Mlado planinsko društvo iz Domžal bo v nedeljo, 9. avgusta, odprlo planinski dom na Veliki planini. Že lani v oktobru je bil dom dograjen, zdaj pa so dokončali tudi notranjo ureditev. Dom stoji na položni vzpetini, ki je s severa zavarovana pred vetrovi. Žičnica, ki pelje iz doline Črne mimo Kisovca, je omogočila hiter dovoz materiala v višino 1500 m. Člani so opravili 15.000 prostovoljnih delovnih ur, kredite za gradnjo pa je preskrbela Planinska zveza Slovenije. Po žičnici so prepeljali okrog 300.000 kg gradbenega materiala in vode, vse, razen kamna in apna. Tako je Velika planina, ki je Ljubljani najbližja in najlaže dostopna gora, končno dobila lep in udoben planinski dom. V njem bo lahko prenočevalo okrog 80 planincev, saj ima poleg velikega skupnega ležišča še 7 manjših sob s posteljami. V kletnih prostorih je točilnica, poleg kleti pa velik rezervoar za vodo. Iz velike jedilnice imajo gostje krasen razgled na Ljubljano in na okoliške vrhove.

Slavnost kamniških planincev

Te dni je imelo Planinsko društvo Kamnik slavnostno sejo v proslavitev 60 letnice društva. V okusno okrašeni dvorani so se zbrali zastopniki planinstva iz Kamnika, Ljubljane, Domžal in Mengša. Slavnostno sejo je začel s pozdravnim nagovorom predsednik Karl Benkovič, nato pa je dr. Žvokelj podal v zgoščenih besedah zgodovino društva, ki je bilo ustanovljeno takoj za ljubljanskim kot prvo podeželsko planinsko društvo na Slovenskem. V imenu Planinske zveze Slovenije je čestital društvu njen predsednik dr. Košir, v imenu PD Ljubljana-matica predsednik Štajdohar, zatem predsednik LOMO Kamnik ter zastopniki društev in organizacij. Toplo pozdravljen je bil tudi nagovor Jože Čopa, starosta slovenskih plezalcev, ki vodi zdaj plezalni tečaj v Kamniških planinah.

Kamniški planinci so v povojnih letih zgradili kočo na Starem gradu, prevzeli in popravili kočo na Kokrškem sedlu, pripravljajo pa se še na otvoritev povečane koče na Kamniškem sedlu. Verjetno bo slovesnost proti koncu avgusta.

Gospodarski koledar

Redakcija „Nove proizvodnje" — obzornika napredka v tehniki in gospodarstvu v Ljubljani, Gregorčičeva 23 — je za leto 1953 izdala **„Gospodarski koledar".** Vsi naročniki tega koledarja so se gotovo že prepričali, da je glede vsebine, objavljenih tabel, razpredelnic, preglednic, napotkov in opozoril koristen in potreben vsakemu poslovnemu človeku.

Tudi za leto 1954 bomo izdali **„Gospodarski koledar",** ki bo najboljši strokovni priročnik in svetovalec. Zato naj bi bil „Gospodarski koledar" na vsaki pisarniški mizi, v vsakem obratu katerekoli stroke in uporabljali naj bi ga vsi naši poslovni ljudje.

Že sedaj opozarjamo na to vsa industrijska, obrtna, trgovska ter gostinska podjetja, ustanove, zadruge itd., da bi se odločili za oglaševanje v „Gospodarskem koledarju 1954". Bolj kot kjer koli drugje jim bo oglas v „Gospodarskem koledarju" pripomogel do popularizacije njihove proizvodnje in gospodarske dejavnosti in jim pomagal do gospodarskega uspeha.

Cene oglasom so:

na celih prvih straneh v velikosti 15 × 22,5 cm	40.000 din
na celih notranjih straneh v velikosti 15 × 22,5 cm	30.000 din
na pol strani	18.000 din
na četrt strani	12.000 din
uvrstitev naslova v seznam podjetij	2.000 din

Prednaročniki plačajo za 1 izvod „Gospodarskega koledarja 1954" le 150 din.

Naročite torej čimprej pri redakciji „Nove proizvodnje", Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23, poštni predal 331, tekoči račun pri NB 601-T-160: 1. oglas, 2. uvrstitev Vašega naslova v seznam podjetij, 3. potrebno število izvodov „Gospodarskega koledarja" in nakažite na naš tekoči račun ustrezno vsoto.

— PO VASEH IN MESTIH GORENJSKE —

Iz Kamnika

Restavracija »Dom« je odprta. V kulturnem domu Podjetja Kamnik so imeli v soboto zvečer prisrčno svečanost. Praznovali so zaključek urejevanja doma. Ob tej priliki so preselili tovarniško menzo v nove prostore, ki so zdaj na razpolago vsemu kamniškemu občinstvu. Prostori so zelo okusno urejeni. Pred restavracijo je lepa tlakovana terasa in Kamničani so po svečanosti tam zaplesali.

Kino »Dom« je dobil dva nova aparata iz tovarne »Iskra«. Prva poizkusna predstava je pokazala najboljše rezultate. Kino dvorana v novem kulturnem domu bo odprta šele v septembru.

Uspele karikature kamniških plavalcev je napravil tov. Bojan Hegl. V izložbenem oknu na glavnem trgu vzbujajo veliko pozornost.

V torek smo na kopališču zaman čakali najavljene prvenstvene tekme med kranjskimi in kamniškimi plavalci. Zbranih je bilo nad 500 gledalcev. Ker Kranjčanov ni bilo, so kamniški plavalci priredili klubske tekme.

KAMNIŠKI GASILCI DOBILI NOVO ZASTAVO

Ob prisotnosti mnogih gasilskih društev in ustanov so kamniški gasilci razvili nov društveni prapor, za katerega je napravila osnutek tov. Franica Kratnarjeva. Kumovali sta tov. Uršičeva in Kratnarjeva. Slednja je z lepim nagovorom izročila novo zastavo tov. Homarju. Po zabljanju spominskih žebljičkov se je razvil dolg sprevod po mestu, slavnost pa so zaključili z zabavo v mestnem parku.

Iz Domžal

Pred kratkim so začeli v Domžalah graditi veliko javno kopališče, ki je naši občini z 9.000 prebivalci nujno potrebno. Nekatera podjetja so pokazala za gradnjo kopališča veliko razumevanje in zato prispevala lepe zneske. Samo »TOKO« je dal v denarju nad pol milijona, na pomoč pa bo priskočil tudi s prostovoljno delovno silo. Isto so obljubila tudi vsa druga podjetja, toda do danes se še niso zganila. Menda ne bo ostalo samo pri besedah in obljubah, saj bo služilo kopališče prav delavcem in njihovim otrokom.

Iz Kranja

ZAKAJ JE V KRANJU MESO DRAŽJE KAKOR V LJUBLJANI?

Nerazumljivo mi je, zakaj kranjska klavnica, ki je edini nabavljač in prodajalec mesa v Kranju, le-tega prodaja po dosti višjih cenah kot je naprodaj v ljubljanskih mesnicah. Tam n. pr. stane 1 kg govejega mesa 180 dinarjev, telečjega 195 dinarjev, v Kranju pa prodajajo kilogram prvega po 200 din, drugega pa kar po 220 din. Vsa živila so se zadnje čase znatno pocenila, le cene mesa se stalno dvigajo. Potrošnikom je to podraženje popolnoma nerazumljivo, kajti kar je mogoče v Ljubljani, je možno tudi v Kranju, saj ima vendar Kranj bogatejše živinorejsko zaledje kakor Ljubljana. Da tu ni vse v redu, prav gotovo drži!

Iz Radovljice

Trgovsko podjetje »Železnina« v Radovljici je s prvim avgustom odprlo v bivši trgovini »Lerh« novo poslovalnico. Prejšnji lokal je bil za tolikšno množino različnih artiklov znatno premajhen, zato je bila postrežba zelo otežkočena.

V novi poslovalnici, katero je podjetje primerno preuredilo, bodo prodajali usnje, gumo, čevljarske, tapetniške in kolesarske potrebščine kakor tudi kolesa in radio aparate.

V starem lokalu pri »KOMANU« pa bo ostala trgovina z železnino, steklom, porcelanom, kemikalijami, barvami, in laki.

Iz Loke

Turistično društvo v Škofji Loki marljivo skrbi za razvoj turizma v tem starem, zgodovinsko zelo zanimivem mestu. Ker je društvo še mlado in se bori s finančnimi težkočami, so mu priskočila na pomoč domača podjetja kakor: Tovarna klobukov, Gorenjska predilnica, »Motor« trgovski podjetji »Loka« in »Lubnik«, mlinsko podjetje, KZ Škofja Loka in gostinska podjetja Škofja Loka. Poklonila so izdatne prispevke, s katerimi si je turistično društvo znatno opomoglo. Turističnemu društvu bi bilo zelo ustreženo, če bi hvalevrednemu zgledu sledila tudi druga podjetja.

Z Jesenic

SPET SMRTNA NESREČA NA JESENICAH

11. julija zvečer se je na jeseniški železniški postaji pri premikanju smrtno ponesrečil nadpremikač Jože Mežik, doma iz Planice. Nesrečo je povzročila neprevidnost.

Ob povratku v domovino

Mladina se danes vse premalo zaveda, kolikšno ugodje in udobnost uživa v FLRJ. Ima dovolj pogojev, da se vsestransko usposablja in izobrazuje.

Tudi jaz sem imel v socialistični Jugoslaviji udobno življenje, imel sem dobro službeno mesto in primerno plačo. Nisem pa tega znal ceniti, sanjal sem o obljubljeni deželi ter si utvarjal, da je v drugih državah boljše.

Zapustil sem starše, prijatelje, domači kraj in pobegnil v Avstrijo. Čez noč sem ostal brez domačih, znašel sem se med tujimi ljudmi, kjer sem se zelo slabo preživljal. Vtaknili so me v taborišče, od koder me je neki posestnik odkupil za 14 šilingov, ravno tako kot so v suženjski dobi delali s sužnji. Bil sem večkrat lačen kot sit. Gospodar je bil z menoj grob in me je preziral.

Vsega tega trpljenja in ravnanja mi je bilo dovolj, zato sem se odločil, da pobegnem nazaj v domovino. Šele sedaj sem spoznal, kako prijetno mi je bilo doma in kako lepo je biti prost in svoboden. Poprej se tega nisem niti od daleč zavedal. Ko sem se vračal v domovino in sem z vrhov Karavank zagledal domače kraje, me je postalo sram nepremišljenega dejanja. Spomnil sem se starega pregovora: »Ljubo doma, kdor ga ima«. V 14 dneh, ki sem jih preživel v tujini, sem imel možnost videti, kako malo je vreden tuj človek. Niti najosnovnejših sredstev nima za življenje, ker ga vsi samo izkoriščajo.

Opozarjam vse tiste, ki ne znajo ceniti udobnega življenja doma, naj ne poskušajo iti po moji poti, saj sem dovolj pretrpel v tem kratkem času. Ti doživljaji me bodo vedno opozarjali na spoštovanje do domače grude. Z veseljem se bom oprijel dela in pomagal graditi boljše življenje doma, tujec pa me ne bo nikdar več izkoriščal.

Vinko Sodja
Blejska Dobrava

OBJAVE • SPOREDI • OGLASI

KINO

Kino »Storžič«, Kranj: do 7. avgusta italijanski film »Ljubezen in strup«; 8. do 11. avg. ameriški film »Pavla«. Predstave ob delavnikih in nedeljah ob 16., 18. in 20. uri. Matineji v nedeljo: ob 8.30 »Pavla«, ob 10. uri »Ljubezen in strup«.

Letni kino Partizan, Kranj: do 7. avgusta amer. film »Pavla«; 8. do 11. avgusta italijanski film »Ljubezen in strup«.

Kino »Svoboda«, Kranj-Stražišče: 7. do 9. avgusta zaprto.

Mestni kino Kamnik: 7. do 10. avgusta mehiški film »La Malquerida«; 11. do 13. italijanski film »Srce«; 14. do 18. avstrijski film »Eva podeduje raj«.

Mestni kino Domžale: do 9. avgusta nemški film »Maja v tančici«; 12. do 18. angl. film »Begunec«.

Mestni kino Radio, Jesenice: do 9. avgusta ameriški film »Intermezzo«; 10. do 12. franc. film »Prepovedane igre«; 13. do 16. amer. film »Pohod v džunglo«. Predstave ob delavnikih ob 18. in 20. uri, ob nedeljah ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo matineja istega filma (vstopnina 10 din).

Letni kino »Svoboda«, Jesenice: do 9. avgusta amer. film »Intermezzo«; 10. do 12. franc. film »Prepovedane igre«; 13. do 16. avgusta ameriški film »Pohod v džunglo«. Predstave ob 20.30 uri, v slučaju slabega vremena je predstava ob 16. uri v kinu »Radio«.

Kino Javornik - Kor. Bela: do 9. avgusta ameriški film »Irene Forsyte«; 14. do 16. avgusta francoski film »Prepovedane igre«. — Predstave v petek ob 20. uri, v soboto ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri. V nedeljo matineja istega filma (vstopnina 10 din).

Kino »Plavž, Jesenice: do 15. avgusta zaprto.

OBJAVE

Invalide - prisilno mobilizirane v nemško vojsko in rodbinske člane padlih ali umrlih Slovencev — pripadnikov bivše nemške vojske — opozarjamo, da zbira Rdeči križ Slovenije prijave za dosego materialne zaščite s pomočjo Centralnega odbora Rdečega križa Jugoslavije. Prijave, ki se dobijo pri vaških odborih Rdečega križa, je izpolniti točno in čitljivo.

Da se popis izvede v pravem času in kar najbolj točno, bo sestanek invalidov in rodbinskih članov padlih ali umrlih dne **16. avgusta 1953** ob 8.30 uri v dvorani Sindikalnega doma Kranj.

Invalidi - prisilni mobilizirani nemške vojske — Kranj

Dne 12. in 13. septembra bo velika proslava na otoku Rabu. Putnik bo organiziral dvodnevni izlet na Rab po zelo ugodnih cenah (popust 75%). Iz Kranja bo vozil posebni vlak do Reke, od tam naprej pa posebni parnik na otok Rab. Pozivamo vse borce in aktiviste, da se v čimvečjem številu udeležijo te proslave in počastijo spomin žrtev fašizma na otoku Rabu. Prijave sprejemata »Putnik« in Okrajni odbor ZB v Kranju.

Dne 5. in 6. septembra tega leta bo **na Okroglici** pri Gorici v Vipavski dolini svečana proslava 10. obletnice ustanovitve primorskih brigad. Že v časopisju je bilo točno objavljeno, kje in kako se formirajo poedine brigade. Za kranjski okraj je določeno formiranje VII. SNOUB Franceta Prešerna, zato pozivamo vse borce te brigade, da se pismeno, ustno ali telefonsko javijo na okrajnem odboru ZB Kranj, da jih bomo pravočasno obvestili, kdaj bo zbor brigade.

RAZPIS

za sprejem gojencev v Enoletno kmetijsko šolo Poljče pri Begunjah na Gorenjskem

Sprejemamo gojence za šolsko leto 1953/54.

Sprejemni pogoji:

1. Starost 16 let.
2. Dovršena 8. razredna osn. šola ali 2 razreda gimnazije.
3. Kandidati morajo imeti veselje do kmetijstva.

Šola ima internat, v katerem imajo gojenci vso oskrbo. Mesečna oskrbovalnina znaša din 2.000.—.

Pouk je teoretičen in praktičen. Prošnje za sprejem je poslati najkasneje do 1. septembra upravi šole.

Priložiti je: zadnje šolsko spričevalo, rojstni list, potrdilo o premoženjskem stanju staršev. Vse nadaljnje informacije dobite pri upravi šole.

MALI OGLASI

Prodam dobro ohranjen 4-cevni radio aparat »Philips«. Naslov v upravi lista.

Večje število zidarjev in tesarjev sprejmemo. Prav tako sprejmemo tudi priučene zidarje ter samostojne stavbene mizarje. Dela se lahko več ur dnevno in na akord. Delo je zagotovljeno za vso zimsko dobo. **Gradbeno podjetje Moste,** Ljubljana, Zaloška c. 51 a.

Slamoreznico — ročno, brezhibno **transmisijsko osovino,** dolgo 6 m, s konzolami in 4 kompletnimi ležaji, **mesarski stroj** za rezanje mesa na motorni ali tudi na ročni pogon ugodno prodamo tudi posamezno. Vse v brezhibnem stanju. Naslov v upravi lista.

Prodam hišico z delnimi popravili. Poizve se med 18. in 20. uro pri A. Kristančič — Kranj, Titov trg 23.

Kupim mlado kozo mlekarico. Naslov v upravi lista.

Poceni prodam spalnico iz trdega lesa. — Čebašek, Jesenice, Blejska cesta 52.

Prodam kravo s tretjim teletom. — Lokar, Primskovo 141.

Sporočamo, da bo odprta gostilna v bivši restavraciji »Semen«, Tavčarjeva 17. Točili bomo pristna dalmatinska vina z otoka Visa.

Osebni avto Fiat 1100 bomo prodali najboljšemu ponudniku v soboto, dne 22. t. m. ob 11. uri. — Avto je na ogled vsak dan med delovnim časom. — »Standard«, Kranj.

800 parov dnevno

Od začetka maja pa do 2. avgusta, ko so tovarno »Planika« v Kranju svečano odprli, so v svetlih delovnih dvoranah nameščali prenovljene stroje nekdanje Mestne čevljarne — Kranj, Tovarne čevljev — Kranj in Industrije obutve — Ljubljana, šivalnice pa opremili tudi z novimi, na češkem nabavljenimi stroji. Delo je šlo tako naglo od rok, da je nova tovarna že 15. julija proizvajala 600 parov čevljev na dan, od 1. avgusta dalje, ko so vsi stroji v pogonu in vse naprave v redu, pa že 800 parov dnevno.

Nova tovarna izdeluje raznovrstno obutev — od lahkih in težkih, ročno in strojno izdelanih čevljev za široko potrošnjo, do modne obutve. Tako bo lahko ugodila želji sleherna potrošnika. Asortiment je že sedaj zelo pester in bogat. Kar morda najbolj preseneča, so modeli otroške in ženske obutve. Čeprav ima Gorenjska, pa tudi vsa Slovenija, zelo razvito čevljarsko industrijo in obrt, vendarle z veliko težavo najdeš solidno obutev, ki bi bila tudi za oko prikupna in hkrati ortopedsko brezhibna. In prav v tem se nova tovarna »Planika« visoko dviga nad marsikaterim renomiranim proizvajalcem čevljev. Kdor si je ogledal Gorenjski sejem, je to zlahka ugotovil! Zanimanje za obutev tovarne »Planika« se bo verjetno tedaj, ko bodo njeni čevlji v prodaji — in to bo okoli 15. avgusta — še povečalo, kajti obutev, zlasti standardna, bo izredno poceni. Delovni kolektiv »Planike« se namreč zaveda ostre konkurence na tržišču, zato si toliko prizadeva, da bi poslal na trg res kvalitetno, lično in ceneno obutev.

Nedvomno si bo podjetje utrlo pot na vsa jugoslovanska tržišča. Delno je to že doseglo, kajti že ob otvoritvi tovarne ima za dalj časa zagotovljeno prodajo.

Posebnost tovarne je obutev z gumijastimi podplati. Takih čevljev je sicer na tržišču dovolj, vendar niso, kakor proizvodi »Planike«, lepljeni s specialnim uvoženim lepilom, ki pod vplivom infrardečih žarkov vsaj dvakrat poveča trpežnost podplatov.

Da bi vsakomur ustregla, bo »Planika« odprla na Savskem bregu poleg svoje prodajalne tudi popravljalnico, kjer bodo med drugim zamenjavali stare, že izrabljene gumijaste

Ob razstavišču »Planike« na Gorenjskem sejmu se obiskovalci dolgo zadržujejo

podplate z novimi, trpežnejšimi. Tu bodo čevlje tudi kemično očistili in pobarvali, kar pri naših čevljarjih ni v navadi.

»Planika« bo verjetno v cenah drugim tovrstnim podjetjem vseskozi konkurirala, ker ima dosti nižje režijske stroške kakor druge tovrstne tovarne obutve. Ko bo odprla prodajalne po vsej državi in bo zaradi večje prodaje zvišala proizvodnjo, bo poskušala cene še znižati.

*

Na svečani otvoritvi »Planike« v nedeljo, 2. avgusta, je predsednik LOMO Kranj tov. Vinko Hafner izročil ključe podjetja predsedniku delavskega sveta z željo, da bi kolektiv ne videl lastnih uspehov samo v ustvarjanju in delitvi le-teh, kakor mnoga druga podjetja v Kranju, temveč, da bi videl svoje uspehe v rednem izpolnjevanju obveznosti do države in do skupnosti. LOMO Kranj je namreč veliko pripomogel k rojstvu te tovarne, zato je tembolj zainteresiran nad njenim procvitom.

— Slovesnosti je prisostvoval tudi Tone Fajfar, ki je kolektivu čestital v imenu Izvršnega sveta LRS.

Pred otvoritvijo je delavski svet na slavnostnem zasedanju sklenil, da dopolni prvotni naziv tovarne. Na predlog kranjskih borcev se po novem imenuje »Planika, industrija obutve Franca Vodopivca«. Padlemu borcu Vodopivcu in vsem drugim kranjskim čevljarjem, žrtvam NOB, namerava kolektiv 29. novembra odkriti spominsko ploščo, vzidano v tovarniško poslopje.

Kranj je proslavil svoj prvi praznik

1. avgust — prvi občinski praznik Kranja — je ljudstvo proslavilo s številnimi političnimi in kulturnimi manifestacijami. Na predvečer praznika je bila pred Sindikalnim domom množična proslava, na kateri sta govorila predsednik občinskega odbora Vinko Hafner in prvoborec A. Brovč o pomenu vstaje in o prvih spopadih z okupatorjem. Na proslavi sta sodelovala moški in mešani pevski zbor »France Prešeren« s petjem partizanskih pesmi.

Na praznik si je Kranj nadel svečano lice. V mestu so bile razobešene zastave, pred domovi padlih partizanskih borcev pa so stali mlaji. Proti večeru so v Čirčah odkrili spominsko ploščo naprednemu kranjskemu obrtniku — komunistu Valentinu Gregorčiču, ki je padel v boju z okupatorji. Spomine nanj je obudil tov. Uršič, odbornik LOMO Kranj. Pred Šinkovčevo trgovino v Cankarjevi ulici je ob 19.30 uri zvečer tisočglava množica prisostvovala otvoritvi spominske plošče Vidi Šinkovec - Janini. O vzoru te mladinke je govorila Marija Ravtar - Strajnarjeva, moški pevski zbor »Enakost« pa je zapel nekaj pesmi. Na Titovem trgu so kmalu zatem slovesno odkrili spominsko ploščo štirim Ručigajevim herojem. O življenju in delu Ernesta, Božota, Borisa in Jožeta Ručigaja je govoril Jože Peklaj, predsednik mestnega odbora ZB. O Borisu Ručigaju, zglednem mladem članu SKOJ, je posebej spregovorila tov. Ivka Križnarjeva, članica CK LMS. Njemu in ostalim žrtvam se je poklonil tudi pionirski odred kranjske osnovne šole, ki nosi junakovo ime. Pri tej slovesnosti je spet sodeloval moški pevski zbor »Enakost«. Predstavniki množičnih organizacij in delovnih kolektivov so vse novo odkrite spominske plošče zasuli z venci in cvetjem.

Zvečer ob 21. uri pa je stražiška »Svoboda« na Trubarjevem trgu uprizorila komedijo »Dundo Maroje«, znano delo dubrovniškega dramatika Marina Držića. Igro si je ogledalo nad 3.000 Kranjčanov.

V nedeljo, 2. avgusta, je bil na Rupi pri mostu čez Kokro slovesno odkrit spomenik padli sekretarki AFŽ Mileni Korbar - Ireni in borcema Maksu Jezi - Grohu in Ivanu Lombarju - Joštu, ki so zaradi izdajstva na pomlad 1944. leta padli pri Šorlijevem mlinu v zasedo. O tem dogodku in o pomenu teh žrtev je govoril tov. Franc Koželj - Vanja, nakar je odkril spomenik in ga izročil v varstvo predsedniku terenskega odbora ZB na Rupi. Tudi ta spomenik so obdali z lepim številom vencev in šopki cvetja, kar vse so prinesli predstavniki množičnih in kulturnih organizacij. Moški pevski zbor »IBI« je slovesnost zaključil s petjem.

Pevski koncert „Enakosti“

Pevski zbor, ki ga sestavlja okoli 35 članov, je na večer pred otvoritvijo Gorenjskega sejma koncertiral v skoraj polni dvorani Sindikalnega doma v Kranju. Njegov zadnji pevski koncert je bil lani ob tem času, vmes je pel le epizodno. Že takrat smo poudarili, da ima zbor vse pogoje za kvaliteten razvoj, od tedaj pa je že napredoval; glasovno je bolj homogen in bolj uglajen kakor nekdaj. Sicer je opaziti, da so nekateri glasovi še neizbrušeni, toda s sistematičnimi vajami bi se dalo tudi to odpraviti, zlasti če bi se zboru posrečilo dobiti nekaj mlajših pevcev.

Zbor je zapel 12 umetnih in ljudskih pesmi. Zlasti efektni sta bili Jerebova »O kresu« in »Ribniška« v priredbi V. Fabianija. Dostojanstveno in izrazito so zapeli tudi Zajčevo »Slava delavstvu«. Izvajanje ljudskih pesmi je bilo pogiobljeno in polno novih fines. Zbor razpolaga z nekaj solisti, ki bi jih bil vesel vsak renomiran zbor, na primer z Grašičem, Rogljem in Jezerškom.

Pevovodja Viktor Fabiani je že večkrat dokazal moč svoje interpretacije. Na miren, nevsiljiv način zna iz zbora izvabiti mnogo fines in glasovnih efektov, ki pa so v ozki in logični zvezi z gradnjo posameznih glasbenih motivov in stavkov kakor tudi celotnega glasbenega dela.

Poleg moškega zbora je ta večer nastopil tudi znani kranjski violinist Tičar, ki ga je diskretno spremljal pianist dr. Trost. Izvajal je meditacijo iz opere Thais in znano efektno Perpetuum mobile. Nad Tičarjevim izvajanjem smo bili prijetno presenečeni. Obe deli je odigral z občutjem in ubrano, zato je žel zaslužen aplavz.

Tudi skupina, ki so jo sestavljali dve kitari, harmonika in klarinet, je z izvajanjem venčka ljudskih pesmi dvignila zanimivost prireditve.

Aranžerji so tekmovali

Izložbe kranjskih trgovskih podjetij so od sobote dalje posebno lepo urejene; s prav originalnimi domisleki so hoteli aranžerji doseči v tekmovanju čimboljše mesto. Trgovinska zbornica jih je namreč povabila, da v času Gorenjskega sejma pokažejo svoje aranžersko znanje. K tekmovanju se je prijavilo okoli 50 aranžerjev iz vse Slovenije, ki so vsak po svojem okusu uredili izložbena okna. Seveda so imeli starejši, rutinirani aranžerji prvo besedo, kljub temu pa so se med najboljše vrinili tudi mlajši, ki so prav te dni v Kranju uspešno zaključili šest-tedenski aranžerski tečaj.

Ocenjevalna komisija je imela kljub vnaprej pripravljenemu ocenjevalnemu kriteriju naporno delo. Aranžerji so upoštevali predpise prireditelja, t. j. idejno vrednost izložb, slog ureditve, prostorninsko delitev, skladnost barv, dekoracijo, postavitev razstavnega blaga ter njegovo komercialno vrednost, zato pa je bilo ocenjevanje toliko težje. Zanimivost ocenjevanja je bila, da so morali kandidati za najboljša mesta nabrati vsaj 80 odstotkov dosegljivih točk, da so sploh lahko konkurirali za prvo mesto.

Pri ocenjevanju izložb živilske stroke se komisija ni mogla odločiti za vrstni red. Šele po presoji prav vseh elementov, so prvo mesto prisodili Stanetu Petriču iz Ljubljane, ki je priredil izložbo za ljubljansko podjetje »Alko«.

Nekateri prijavljeni aranžerji so tik pred začetkom prireditve odstopili iz popolnoma osebnih razlogov. Nekdo na primer je poleg morebitne nagrade zahteval za ureditev izložbe tako visok honorar, da ga je podjetje moralo zavrniti. Vzlic temu pa je tekmovanje doseglo svoj namen ter so bili prireditelji in aranžerji zadovoljni.

Komisija, ki so jo sestavljali akademski slikar Ljubo Ravnikar, arh. Tone Brilly, aranžerska strokovnjaka Albin Engelman in Stane Megušar ter komercialist Ivan Savnik, je takole ocenila izložbe: v živilski stroki je doseglo prvo mesto ljubljansko podjetje »Alko«, aranžer Stane Petrič iz Ljubljane; v manufakturni stroki je najlepše opremil izložbe »Kokre« Ljubljančan D. Klopčič; v galanterijski stroki je bila prva Justina Urbančič, ki je opremila izložbo Državne založbe Slovenije; v usnjarski stroki žal nagrada za prvo mesto ni bila podeljena, ker ni nihče zadostil zahtevam prireditelja, drugo mesto pa je zasedel Ljubljančan Merjasec, ki je pripravil izložbo za tovarno »Triglav« iz Tržiča; v železarski stroki pa je imelo podjetje »Merkur« iz Kranja najboljšo izložbo; opremil jo je domačin Ivan Drašak.

Vsi zmagovalci so prejeli diplome in vsak po 20.000 din nagrade, drugo plasirani po 10.000 din in diplomo in tretje plasirani po 5.000 din in diplomo. Naslednji dve mesti pa sta bili nagrajeni samo z diplomama.

Hidroelektrarna v Medvodah je pričela obratovati

V soboto ob 18. uri je bil slovesno spuščen v pogon prvi agregat hidroelektrarne v Medvodah. Tako je po dolgih delovnih naporih delovni kolektiv gradbišča slavil pomembno zmago: Medvode so za Mariborskim otokom, Savico in Mostami že četrta hidroelektrarna, ki smo jo po osvoboditvi zgradili z lastnimi močmi in surovinami.

Hidroelektrarno so začeli graditi pred petimi leti. Med gradnjo so izkopali 100.000 m³ skal in vgradili 54.000 m³ betona. Projekte so izdelali domači strokovnjaki. Turbino je izdelal »Litostroj«, generator za turbino, ki bo dajala dnevno 10.000 kilovatov električne energije, pa »Rade Končar« iz Zagreba. Elektrostrojno opremo so montirali strokovnjaki mariborske »Hidromontaže«, del opreme so izdelala podjetja »Franc Leskovšek«, »Djuro Djaković«, »Tesla« in drugi. Izgradnja hidroelektrarne stane skupno okoli 3,6 milijarde dinarjev.

Zato je bilo sobotno slavje res pomembno. K otvoritvi se je zbrala precejšnja množica Medvodčanov in Ljubljančanov. Navzoči so bili tudi člani Izvršnega sveta LRS, okrajni funkcionarji, zastopniki JLA, množičnih organizacij in medvoškega občinskega ljudskega odbora. Pomen nove elektrarne je orisal tovariš Zoran Polič, ki je obenem graditeljem čestital v imenu Izvršnega sveta LRS k delovni zmagi, nakar je pognal v pogon prvi agregat. Ljudsko slavje se je nadaljevalo še naslednji dan, ko si je prišlo ogledat novo elektrarno veliko ljudi od blizu in daleč.

Zasavski rudarji med Jeseničani

Zasavski rudarji in jeseniški železarji so bili že v stari Jugoslaviji tesno povezani. Skupno so se borili za delavske pravice, skupno ustanavljali »Svobode«, v njih preoblikovali takratnega delavca in vzgajali naše največje može. Tudi med NOB sta se šla rudar in kovinar ramo ob rami borit za svobodo, se žrtvovala in končno tudi zmagala. Danes se svojih velikih del v preteklosti zavedata predvsem tisti trboveljski rudar in tisti jeseniški železar, k sta včlanjena v novo ustanovljenih delavsko-prosvetnih društvih »Svoboda«.

Tesno vez med Trboveljčani in Jeseničani znatno utrjuje vsakoletno gostovanje Trboveljčanov na Jesenicah in Jeseničanov v Trbovljah. Gostovanje trboveljskih rudarjev, članov »Svobode — center Trbovlje«, je tudi minulo soboto in nedeljo dokazalo Jeseničanom, da sta rudar in železar še zmeraj trdno povezana. Že sam sprejem trboveljskih slavčkov na Jesenicah je bil prava manifestacija. Udeležil se ga je preds. LOMO Jesenice tovariš Maks Dolinar, sekretar železarne Jesenice tov. Janko Burnik, zastopnik jeseniške »Svobode« in člani drugih jeseniških društev, godba na pihala, dva pevska zbora ter blizu 1000 Jeseničanov.

Za koncert, ki ga je imel Trboveljski slavček v letnem kinu na Jesenicah, je bilo med Jeseničani izredno zanimanje. Napolnili so letni kino do zadnjega kotička in z velikim navdušenjem sledili izvajanju pevcev, priznanih doma in v tujini. Izbrane in odlično naštudirane domače in tuje pesmi so bile en sam izraz in dokaz visoke delavske in kulturne zavesti našega proletariata. S tem nastopom je zbor dokazal znaten napredek, kar je brez dvoma zasluga priznanega dirigenta Jožeta Škrinjarja. Pevce so na koncertu pozdravili zastopniki jeseniške »Svobode« in jeseniškega pevskega zbora. Izročili so jim darila kot spomin na jesniške železarje, prvoborce za delavske pravice, dirigentu pa so poklonili šopek gorenjskih nageljev. Okrog 1000 poslušalcev je dalo zboru priznanje z navdušenim ploskanjem, ki je bilo tem večje, ker so proti koncu koncerta nadaljevali s programom, kljub rahlemu dežju. Koncert je počastil z obiskom tudi ustanovitelj Trboveljskega slavčka in večletni dirigent, tov. Avgust Šuligoj, kar je dalo nastopu še poseben pomen. Naslednjega dne so organizirali pevci jeseniške »Svobode« skupen izlet k Sv. Križu nad Jesenicami. Izlet je živo spominjal na predvojne izlete Svobod, organizirane večidel v samotne kraje. Udeležil se ga je tudi član predsedstva Zveze Svobod, ki je podčrtal nujnost podobnih gostovanj in podobnih izletov, ki znatno pripomorejo k utrditvi delavskih, tovariških, kulturnih pa tudi političnih stikov med delavci dveh največjih delavskih središč Slovenije. Kakor nekoč, hočejo zasavski rudarji in gorenjski železarji tudi sedaj složno korakati v borbi za skorajšnjo socializacijo Titove Jugoslavije. Gostovanje trboveljskih slavčkov na Jesenicah ni bilo zadnje. Še bodo obiskali železarske Jesenice prosvetni delavci črnih Trbovelj. Obiske pa jim bodo jeseniški železarji vračali.

P. U.

Folklorni nastop francoskih študentov

Takoj naj povem, da smo si od te francoske skupine, ki potuje po raznih krajih Jugoslavije, veliko več obetali, kakor nam je nudila. To pa zaradi tega, ker smo imeli lani priliko videti in slišati na istem prostoru odlično skupino ameriških študentov — naših rojakov in ker imamo tudi sami prav dobre folklorne skupine in pevske zbore, ki nam jih ni sram pokazati zamejstvu.

Omenjena skupina študentov je nastopila s pevskimi točkami in s francoskimi ljudskimi plesi na veseliščnem prostoru »Gorenjskega sejma« v Kranju. Pesmi, ki so jih zapeli, so za naše uho nekoliko nenavadne; v njih se močno izražata francoska duša in francoski temperament, ki je veliko živahnejši od našega. Zbor je tehnično, predvsem pa ritmično dobro izoblikovan, usmerjen na zunanji učinek. Manjka mu pa pri interpretaciji in fraziranju notranje poglobitve, ki smo je vajeni pri naših zborih (izvajanje pevskega zbora celjskih študentov pred kratkim v Kranju je bilo naravnost zgledno). Nekatere pesmi je zbor močno dramatiziral, da nismo bili več prepričani, ali je to še petje ali je to že igranje.

Organizacija celotne prireditve pa je bila pod vsako kritiko. Odgovornost za to nosijo prireditelji — kranjski študentje.

S

Žična valjarna je odkrila svojim sodelavcem spominsko ploščo

Na Dan vstaje je žična valjarna železarne Jesenice odkrila svojim delavcem — žrtvam borb in koncentracijskih taborišč, spominsko ploščo.

Še pred 6. uro zjutraj so se pričeli zbirati pred glavno vratarno upokojenci, predstavniki množičnih organizacij z zastavami in prapori ter pionirji. Ko sta prikorakala železarska godba in pevski zbor DPD »Svoboda« Jesenice, so vsi udeleženci slavnostno razpoloženi odkorakali skozi Martirnarno v žično valjarno.

Ob 7. uri je predsednik sindikalnega odbora Žične valjarne tov. Zorko pozdravil predstavnike množičnih organizacij ter ostale udeležence. Nato je zaigrala godba na pihala himno in pevski zbor je zapel Pesem delavstvu. Tov. Pleš, najstarejši valjavec, je v kratkih in jedrnatih besedah poudaril pomen slavnosti in orisal vlogo delavskega razreda v NOB.

Po končanem govoru je pevski zbor pod vodstvom tov. Ulagè zapel nekaj partizanskih pesmi, godba na pihala pa je zaigrala nekaj partizanskih koračnic.

S solznimi očmi so odhajali svojci padlih in drugi s svečanosti.

Na Kuplieniku bo zagorela električna luč

Vasica Kupljenik, ki leži na severni strani Babjega zoba nad Bohinjsko Belo, le redko zaide v stolpce našega časopisja. Je to odmaknjena vas in zdi se, da življenje teče mimo nje in da se tamkajšnji ljudje ne menijo dosti za razvoj sveta. Temu pa ni tako. Tudi tu kipi novo življenje, tudi tu hočejo ljudje uživati sadove socialistične graditve in to popolnoma upravičeno, saj so med vojno marsikaj žrtvovali, da je prišlo do te graditve. Najprej bi radi zamenjali motno svetlobo petrolejk s svetlo lučjo električnih žarnic. Marsikaj so sami pripravili, pa tudi Ljudski odbor mestne občine Bled ni bil gluh za njihovo prošnjo in jim je dal potrebna sredstva. Tako bo tudi na Kupljeniku zagorela električna luč in poleg svetlobe prinesla še marsikaj, kar bo koristilo njihovemu gospodarstvu in razvedrilu. Prav gotovo se že kdo med njimi ukvarja z mislijo, da bi si nabavil radijski aparat in tako poslušal tudi koristna predavanja o kmetijstvu in gospodarstvu. Tako bo v bodoče postalo življenje v tej gorski vasici še bolj prijetno in veselo.

Dopisujte v „Glas Gorenjske“

GLAS GORENJSKE

K ŠTEV. 32

Priloga za poduk in razvedrilo

8. VIII. 1953

LADO ŠTIGLIC

Bonn z okolico

(Posebej za „Glas Gorenjske")

V Kranju sem vstopil na Tauer-Orient-express. Vlak ni bil natrpan in vožnja je bila kar prijetna. V Salzburgu ,Wiesbadnu, Münchenu ter Frankfurtu ob Maini sem opazil večje vrvenje po kolodvorih, zlasti so mi padli v oči oficirji in vojaki zasedbenih oblasti v Nemčiji. Po osemnajstih urah vožnje sem prispel na cilj — ustavili smo se v Bonnu. Že pri Mainzu, ko pelje vlak ob Renu, sem videl nešteto parnikov in vlačilcev, ki prevažajo premog iz Ruhra proti Strassburgu. Pot nas je vodila dalje po dolini Rena, ob slikovitih gričih, zasajenih z vinsko trto. Na gričih so nas pozdravljali ostanki starih gradov. Pokrajina je bila zelo slikovita.

Ko sem po šestih letih zopet stal na cestah Bonna, ki je zdaj glavno mesto zapadno nemške vlade, so razvaline še zmeraj štrlele kvišku in kričale o grozotah pretekle vojne. Seveda s tem ni rečeno, da med tem časom niso nič gradili. Postavili so nove naselbine v ameriškem stilu, kjer prebivajo predvsem člani vlade in člani ameriškega visokega komisarjata. Vsa poslopja so zelo zračna, z velikimi okni in balkoni. Ljudje so zelo ponosni na te nove stavbe, pri tem pa pozabljajo, da niso zidane zanje. Pokazali so mi tudi stanovanjske hišice, zgrajene za delavstvo, v katerih prebivajo predvsem begunci iz vzhodne cone. Zidane so zelo preprosto, tako da razliko med temi hišami in prej omenjenimi zgradbami lahko vsakdo opazi na prvi pogled. Taka stanovanjska hišica stane približno 25 tisoč DM, kar znaša v naši valuti 1,750.000 dinarjev. Banke posojajo denar za zidavo z zelo visokimi obrestmi. Hišica je njihova last, dokler stanovalec ne izplača posojila. Življenjski standard v zapadni Nemčiji ni posebno visok. Povprečen delavec zasluži na mesec do 300 DM (21.000 din). Od tega mora plačati za stanovanje 60 DM (4.200 din). Stanovanjska stiska je precejšna, čemur je vzrok tudi velik pritok beguncev iz vzhodne cone. Vsak delovni človek dela tu 3 tedne v mesecu za sebe, 1 teden pa za davke. Tako si more družina s petimi člani privoščiti meso le enkrat tedensko, ker stane 1 kg 5 DM (350 din). Cene drugih živil so približno take kot pri nas. Cenejše pa je tam tekstilno blago in obutev. Par čevljev dobiš za 19 do 50 DM (1.330 do 3.500 din).

Vladna palača v Bonnu

Kmetijstvo in vrtnarstvo je v teh krajih na zelo visoki stopnji. Plantaže vrtnih jagod, vseh vrst češenj, zelenjave in krompirja obdelujejo po večini z motornimi napravami, gnojijo pa v glavnem le z umetnimi gnojili. Predvsem mi je padlo v oči to, da se koloradski hrošč mirno sprehaja po cestah in če greš na sprehod po cesti, se mu skoraj ne moreš izogniti. Te zalege je toliko, da so ljudje obupali v borbi z njim. Namreč tisti, ki so si res prizadevali, da bi ga zatrli. Nekdo ga preganja, njegov sosed ne, tako da uspeh ni mogoč. Sedaj poskušajo najti in menda so že iznašli novo vrsto krompirja, ki mu koloradski hrošč ne more škodovati. Kmetje imajo svoje zadruge, kjer prodajajo pridelke in jih nato odpošiljajo z avtomobili in po železnici v mesta. Vino je je v teh vinorodnih krajih razmeroma drago, tako n. pr. stane steklenica 7 dl dobrega vina 4 DM (280 din).

Kulturno življenje, če je to sploh res kulturno, se izraža predvsem v slabih filmih s plehko vsebino. Filmi so nemške in amerikanske produkcije in zelo slabo vplivajo na mladino. Vsak dan lahko zasleduješ v časopisju obsodbe mladine zaradi kraje ali celo umorov. Tematika domačih filmov je čisto lokalnega značaja. Navadno v narečju, tako da v drugih krajih besedilo le težko razumejo. Poklicno gledališče ima mesto Bonn samo eno in to v neki stari koncertni dvorani, ker je prejšnje gledališče še vedno v razvalinah. V tehničnem oziru je gledališče precej primitivno. V istem prostoru je tudi opera, ki ima na sporedu največ operet. V knjigarnah prodajajo poleg tehnične literature samo romane, med katerimi je veliko število slabih del, tako imenovanih »šund« romanov. Za resnejša dela baje ni zanimanja. V knjigarnah sem spraševal po povojnih dramatskih delih in nisem mogel ničesar dobiti. Prodajalci so me gledali kot da bi prišel z drugega sveta. Nekdanji filmski igralec Willi Forst je izjavil, da v nemškem povojnem filmu ni mesta za umetnost ter zato raje nastopa v gledališču. Ljudje se opravičujejo s tem, da so imeli v preteklí vojni dovolj grozot in da si zato želijo lahke zabave. Če je to prava pot v novo kulturno življenje, ne vem.

Preteklo nedeljo sem napravil izlet v Königswinter, ki leži 15 km južno od Bonna. Peljal sem se s parnikom in opiedoval številne množice ljudi, ki si kljub draginji radi privoščijo take izlete. Opazil sem tudi precej inozemcev, Angležev, Amerikancev, Holandcev itd. Trgovine v Königswinterju so zaradi tujcev odprte tudi ob nedeljah. Seveda skušajo primerno olajšati žepe izletnikov. Poleg Königswinterja leži priljubljena izletna točka Drachenfels s podrtinami nekdanjega gradu. Na približno 300 metrov visoki grič pelje zobata železnica. Zanimivo je, da imajo za prevoz otrok na razpolago male osličke, kar mladino posebno radosti. Seveda tak prevoz ni preveč poceni. Ob poti in v mestu samem vabijo fotografi izletnike, naj se fotografirajo. V hotelih in gostilnah, povsod naletiš na domačo godbo in pevce, ki na račun politike kar sproti delajo verze. Ljudstvo jih s simpatijami spremlja.

Vsepovsod po mestu sem opazil lepake za bližajoče se volitve. Približno 10 strank obljublja ljudstvu vse mogoče. Volitve bodo v začetku septembra in vladna stranka je celo pocenila kavo, ki je v Nemčiji zelo draga. Ljudje ne verjamejo dosti v to in govorijo, da bo po volitvah zopet vse po starem. Povsod vlada veliko malodušje. To in pa nezanimanje za politiko sta dokaza, da hoče prebivalstvo še vse kaj drugega kakor le prazne, nikdar izpolnjene obljube. Ravno te dni sem čital v časopisih, da je postal dr. Adenauerjev sin v Kölnu višji mestni direktor. No, videti je, da politiki dobro skrbe za svoje družine. Ljudstvu seveda obljubljajo tudi povišanje plač in podobno . . .

Ljudje nimajo dosti upanja, da se bo njihovo življenje kaj kmalu izboljšalo. »Mi in naši otroci še ne bomo imeli lepših časov«, tako so mi govorili. Vsak se bori za svoj vsakdanji kruh in celo kmetje hodijo na delo v tovarne, v prostem času pa obdelujejo zemljo. Tako se nekoliko laže prebijajo skozi življenje. Jasno je, da množica zasedbenih oblasti ter begunci iz vzhodne Nemčije povišujejo stroške, ki jih mora plačevati nemški delavec in kmet. Celo na poštne pošiljke,

Rojstna hiša L. v. Beethovena

ki gredo po nemški državi, moraš dodati znamko »fond za begunce«. Tudi pakete, ki jih pošilja zapadna Nemčija na vzhod, mora plačati nemško delovno ljudstvo.

Ko sem bil pred šestimi leti v zapadni Nemčiji, ljudje še niso bili seznanjeni z Jugoslavijo, poznali so jo samo pod imenom Balkan. Sedaj pa, ko sem govoril z njimi, so vsi občudovali tako politično kakor tudi gospodarsko rast naše domovine. Dobro jim je znano, kako je predsednik Tito odločno prekinil zveze z informbirojem. Zelo občudujejo pogum našega državnega vodstva. Dosti ljudi, ki so že prebili pri nas svoj dopust, ne more prehvaliti lepot naše domovine, kakor tudi ne postrežbe. Tudi v športnem pogledu Jugoslavijo precej dobro poznajo. Spominjajo se nogometnih moštev, ki so jih gledali v Kölnu, sedaj pa se navdušujejo za lahkoatletski miting, ki bo prihodnji mesec v Kölnu. Nastopil bo naš tekač Mihalič in tukajšnje športno časopisje mu daje zelo pohvalne ocene.

V zapadni Nemčiji je še nekaj bivših jugoslovanskih vojnih ujetnikov, ki so ostali po vojni v tujini. Preživljajo se s prekupčevanjem, nekateri pa celo s krajo in umori. Seveda ne delajo časti naši državi, ko piše v časopisju, da je ta in ta Jugoslovan prišel pred sodišče zaradi nepoštenosti. Vsi ti ljudje so brez državljanstva ter po večini tudi delomrzneži, ki bi radi živeli na račun delovnega ljudstva. Nekateri so odšli že v Ameriko, pa so se zopet vrnili, ko so uvideli, da moraš tudi tam trdo delati, da se preživiš.

ZANIMIVOSTI PO ŠIROKEM SVETU

Bik je vrgel vlak s tira. V državi Oklahoma (ZDA) je bik povzročil redko prometno nesrečo. Luksuzni vlak „Texas chiff" je iztiril in pri tem je bilo ranjenih sedem potnikov.

53.000 požarov v New Yorku. Po poročilih gasilskega poveljstva mesta New Yorka je bilo leta 1952 v tem največjem mestu na svetu 52.741 požarov, dnevno torej okoli 140. Škoda, ki so jo povzročili, znaša okrog 14 milijard dinarjev. Umrlo je 160 ljudi, 160 pa so jih obsodili, ker so namerno povzročili požare.

Nevsakdanja nesreča. V Ameriki se je ponesrečilo veliko letalo tipa „C-46". Na letališču v Memphisu mu je pri vzletu odpovedal motor. Pilot je izgubil kontrolo nad strojem in po kratkem letu je avion strmoglavil na bližnjo avtostrado. Pri padcu je letalo zmečkalo pod seboj potniški avtomobil.

660 mrtvih zaradi vročine. Pakistan je zadnje dni dni zajel izreden vročinski val. Nevzdržljiva temperatura je povzročila na tisoče lažjih in težjih živčnih obolenj. Ugotovili so 600 smrtnih žrtev. Take vročine prebivalstvo ne pomni že 20 let.

Poplave na Japonskem. V pokrajini Kiju-Siju so v zadnjem času doživeli usodno poplavo. Po poročilih iz Tokia pogrešajo okrog 2 tisoč ljudi, mrtvih in ranjenih pa je preko tisoč prebivalcev. To je do sedaj največja poplava na Japonskem.

Spektralna analiza za iskanje zlata. Specialisti britanske geološke službe uporabljajo v zadnjem času posebno spektralno analizo za ugotavljanje količine zlata v zlatih rudnikih na ozemlju britanskega Bornea. Ta način jim omogoča, da ugotovijo prisotnost zlata v rudniku že, če ga je le tri miligrame v eni toni rude.

Opica na poti v vsemirje. Najvišja višina, ki jo je dosegel človek v ameriškem letalu Bell, znaša 21.000 m. Z baloni so se ljudje povzpeli v višino 19.000 m. Seveda s tem še ni rečeno, da človeški organizem ne prenese večje višine. Poizkusi z opicami so to potrdili. Živali so napravili v posebne obleke, dali so jim maske za kisik in jih nato izstrelili v raketah, ki letijo preko meje stratosfere. Opice so ostale pri življenju, čeprav je raketa dosegla fantastično višino 105 km.

Švicarska nevtralnost. Švica je ob sklenitvi westfalskega miru 1648. leta dobro izkoristila svoj geografski položaj. Izbojevala si je pravico, da lahko stoji ob strani pri vseh mednarodnih sporih in zaprekah, ki jih povzročajo kralji in vlade. Iz leta 1648 torej datira njena nevtralnost.

Prvi tank. Leta 1911 je J. A. Corry iz Leedsa izdelal model tanka in ga ponudil britanskemu vojnemu ministrstvu. Ministrstvo je model odklonilo. Čez štiri leta pa je Churchill sklenil izdelovati take tanke. Moral je premagati hud odpor vojaških krogov, preden so pričeli z delom. Ti tanki so se v zelo majhnem številu prvič pojavili 1916. leta na zapadni fronti.

Napoleono kronanje. Napoleon je na svojem kronanju 2. decembra 1804 povabil v Pariz tudi papeža Pia XII. V odločilnem trenutku, ko bi mu papež moral položiti krono na glavo, mu jo je Napoleon vzel iz rok in se sam kronal. Visokemu rimskemu predstavniku je s tem dejanjem očitno pokazal svojo moč in voljo.

Verouk v Rimu ukinjen. V Rimu je bilo leta 1908 mestno zastopstvo tako ogorčeno nad vatikansko politiko, da je sklenilo ukiniti verouk na rimskih šolah. Razen tega je bil v znak protesta izbran za načelnika mesta Žid Nathan.

Čarobno ogledalo za reševanje brodolomcev. Sončne žarke zajamemo z ogledalom in jih usmerimo proti mestu, kjer je oseba, ki ji hočemo signalizirati. Signali, ki jih ustvarimo na ta način, so najuspešnejši optični signali in so vidni tudi iz daljave 30 km. Strokovnjaki so na osnovi tega dejstva izdelali enostavno napravo, s katero brodolomci lahko obrnejo pozornost reševalcev nase. To je majhno kovinsko ogledalo, ki ima v sredini odprtino z optično lečo. Brodolomec gleda skozi odprtino in tako usmeri snop sončnih žarkov točno na kraj, kjer so njegovi rešitelji. Ti mu potem lahko hitro priskočijo na pomoč.

Štirje iz Kranja s čolnom po Savi

Skozi zasavske soteske - bližamo se nevarnim brzicam

Marsikdo se je začudil množici, ki se je pričela zbirati v petek, 24. julija, okrog enih popoldne na kranjskem mostu čez Savo. Vsi so napeto zrli na Majdičev otok, kjer se je v majhnem zalivu zibal čuden ogromen čoln. Njegova posadka se je pa pripravljala na izplovitev. Pogumni študentje Marko Aljančič, Branko Jurhar, Franci Puhar iz Kranja in Primož Šavr iz Ljubljane so se pripravljali s svojim čolnom »Želja« na plovbo po Savi do Beograda. Prtljaga je bila vkrcana, moštvo je sprejelo darila, kot je ob takih priložnostih navada, in nato dvignili sidra. Za galejo sta se spustila dva kajaka, ki bosta študente vse do cilja spremljala in vodila.

*

Že pod mostom je hrastov pilot precej trdo zadel na dno čolna in kapitan je že videl, kako gleda strašen kol skozi luknjo v podu, medtem ko je čoln, ne meneč se za kisle obraze nas čolnarjev, prav mirno zdrsnil preko. »Dobra konstrukcija!« je tedaj moštvo ugotovilo.

Kranj se je že skril za ovinek, stoječemu krmilarju pa je vela nasproti rahla sapica, ko smo se približali prvi in najhujši preizkušnji — Zarici. Čoln so pograbili bobneči valovi in vsem je bilo precej tesno pri srcu. Prav malo je pomagalo upiranje z veslom in krmilom, zaneslo nas je k ostrim čerem ob desnem bregu. K sreči smo nasedli le na skalo, skrito pod gladino, in se tako izmazali iz nevarnega ovinka brez vsake prakse. Ker se le ni dalo več brezskrbno pluti, smo po dolgem posvetovanju čoln na najnevarnejših mestih rajši zadrževali z vrvjo.

Kmalu je tudi to minilo in naša barka je zopet mirno rezala valove prav do jezu v Prebačevem. Nismo mislili, da bomo našo ljubljenko tako lahko potisnili čez suhi jez. Da bi nadomestili izgubljeno energijo in preprečili »morsko bolezen« smo odprli steklenički konjaka, naš prijatelj pa je skočil pozdravit mlinarja, na levem bregu in se nam kmalu prismejal s precejšnjo popotnico. Nato smo poveznili na glave naše originalne slamnike, se uprli v vesla in odrinili. Na obeh straneh divje skalnate stene. Zeleno gladino so včasih preleteli s krikom sladkovodni galebi, ki jih je veslanje in pluskanje vode ob čolnu preplašilo.

Pred Medvodami smo se obrnili na dežurnega elektrarne, ki nam je res preskrbel pri podjetju Gradis voznika in voz, s katerim smo prepeljali čoln k izlivu Sore. Mračilo se je že in namenili smo se, da se tu nekje utaborimo na mehkih vrečah.

Drugo jutro smo bili kmalu na poti proti Tacnu, kjer nam je zopet zaprl pot široki jez z elektrarno na eni in mlinom na drugi strani. Zaradi mlačve smo po dolgem povpraševanju le dobili pri nekem prijaznem kmetu voz z majhnim, pa močnim konjičkom. Končno smo bili nekaj pred drugo uro popoldne spet na vodi. Ob bregovih je bilo vse polno kopalcev, ki so menda že brali o našem podvigu, saj so nam klicali od vseh strani: »Kam pa stara škatla? Kranjski pustolovci gredo!« Mi smo pa še bolj ponosno zaveslali in naš tovariš jim je na frulo zaigral posmehljiv napev.

Proti večeru smo pripluli do pripravnega travnika in senika. Tu bi lahko prenočili, smo pomislili vsi hkrati. Dvé dekleti sta nam povedali, da smo pristali blizu Kresnice. Nekdo se je odpeljal s kajakoma po suhljad, drugi pa smo pripravili večerjo in prenočišče. Ob ognju, ki je samotno žarel v noč, se je utrnila še nekatera vesela na račun našega najdaljšega brodnika, ki je pisal že drugo pismo neki skrivnostni osebi.

V nedeljo zjutraj smo se kar krepko podprli a kakaom in zabeljenim žganci. Ta dan nas je čakala naporna pot. Ljudje so nas tu precej prijazneje pozdravljali kot ljubljanski kopalci, a vsi so ogledovali nenavadno barko z umetniškimi slikarijami na bokih čolna: Neptun z vilami prégania morsko deklico. Ob poskočnih zvokih piščali smo okrog poldneva prevozili ovinek pred Litijo, ko nas je z brega poklical znan glas — prijatelj iz Kranja je tu na počitnicah.

Sedaj nas je zanimalo samo še to, kdaj bomo prišli do zloglasnega Prusnika, kjer se prekopicavajo v vodo državni mojstri v čolnarjenju in s katerim so nas strašili že od Kranja sem. Prusnik, dolg okrog 600 m, leži kak kilometer od Zagorja in je poln ostrih skal, ki jih obliva divja peneča voda. Že v prejšnjih stoletjih, ko je cvetelo čolnarjenje po Savi od Ljubljane skozi slovenske in hrvaške kraje, je delal čolnarjem preglavice. O tem pričajo koli, zabiti v rečno dno in pot ob reki, po kateri so hodili brodarji ter vlekli čolne z vrvmi. — Tudi to oviro, ki je bila ena zadnjih, smo srečno premagali, zahvaljajoč se prisebnosti vse posadke in kajakašema Janezu Ažmanu in Lojzetu Gorjancu, ki sta prej pregledala vso brzico.

Blizu Hrastnika smo morali preskočiti še neko stopnico; zgodovinskega kanala na desni od tistih časov dalje, ko je v savski dolini zapiskala prva železna kača, nihče več ne čisti. Umazanorjava Sava nas je nesla naprej mimo izliva Savinje, ko se je začel svet na desnem bregu odpirati in v ozadju je zrasel zeleni dolenjski Triglav — Kum.

Namenili smo se tudi ponoči potovati naprej, toda pri Radečah nas je zmotilo nekam preglasno šumenje. Razen tega je čoln še nasedel na plitvino in najbolje je bilo, da smo se ustavili. Ko smo z vso silo rinili čoln proč, je naenkrat zmanjkalo tal pod nogami. Ni kazalo drugega, kakor da smo v obleki zaplavali po tolmunčku. Toda kljub tej običajni mornarski nezgodi smo prav sladko zaspali na dišečem senu.

V ponedeljek, četrti dan potovanja, se je poslovil od nas en kajakaš, ki je odšel na vlak in odnesel s seboj pisma za domače. Ob čolnov bok so spet zapljuskali živahni savski valovi in iz daljave je tiho prišla pesmica: »Dekle, kdo bo tebe ljubil, ko bom jaz po Savci šel? . . .«

Opomba: Zahvaljujemo se vsem, omenjenim in neomenjenim v tem članku, ki so nam pomagali uresničiti našo zamisel.

J. K.

„Glas Gorenjske" v vsako hišo

Vzgojni uspeh kolonij

Vsako leto se odpravlja na letovanje na tisoče otrok: eni na planine, drugi k morju. Veselijo se jih posebno tisti, ki so že kdaj bili v koloniji. S precejšnjim nezaupanjem pa gledajo na kolonije nekatere mamice, ki še nikoli niso zaupale svojih otrok za dalj časa tujt oskrbi. Kdo ve, zakaj se obotavljajo? Morda jih skrbi, kdo bi mogel njihove miljenčke tako negovati, kakor jih znajo one. Njihovim izbirčnežem ni niti doma do jedi. V koloniji to nikomur ne bo mar. In potem, kdo bo oblačil in slačil sinčka ali hčerkico, ki sama tega ne znata?

Verjetno, mamice, svojega razvajenca, izbirčneža in nesamostojneža ne bi prepoznale, če bi ga opazovale v koloniji. Pa poglejmo, kako se obnašajo otroci v koloniji. Otrok se podredi zahtevam skupnosti. Tukaj ni izjem. Tu ni prilike, da bi kdo »zganjal kaprice«. Hrana je za vse enaka; dobri jedci dobijo po želji še dodatek. Tako se vzbudi tudi izbirčnežu tek, če že ne tek, pa bi vsaj prvim postal rad enak. In tako prosi za »dodatek« celo tedaj, kadar je na jedilniku hrana, ki jo doma odklanja.

Otrok se nauči v koloniji reda. Mislite, da je lahko postlati napihnjene slamnjače, ki imajo vsako jutro drugačno obliko? Kaj še! Pa poglejte, kako se trudijo, kako skraj do do centimetra natančno zavihajo odeje in rjuhe! Zajela jih je skupna naloga. Postaviti se hočejo z lepo pospravljeno spalnico. Sto in sto drobnih stvari je, ki pozitivno vplivajo na otroka v koloniji. Razen tega se otroci tudi kulturno izobražujejo. Tu se naučijo novih pesmi in novih iger. Prirodoslovci imajo ugodno priliko za spoznavanje živali in rastlin; v naravi je življenje čisto drugačno kakor v suhoparnih učbenikih.

Ko se otroci vrnejo in jih starši izprašujejo, kako je bilo, dobivajo sila kratek odgovor: lepo. V tej besedi je zapopaden tudi ves vzgojni uspeh življenja v koloniji.

Mamice, ne zameritè tega, kar so se vaši ljubljenci v koloniji naučili: samostojnosti, postrežljivosti, reda in čistoče. Gradite na tem in pripoznale boste, da je kolonija vzgojno vplivala na vašega otroka!

Kako ostanemo sveže in vitke

V zadnjih 30 letih je bilo med kozmetičnimi nasveti precej besed o tem, kako ostane ženska lepa in mlada. Med recepti za shujšanje oziroma za vitko linijo pa je bilo malo takih, ki bi ženskam zagotavljali, da bodo ostale po shujšanju — zdrave.

Vsekakor je vitkost tudi sedaj odlika, ki si jo vsaj na tihem vsaka ženska želi, kajti vitko telo je bolj estetsko in zato tudi bolj privlačno. Skrb za vitko linijo torej tudi danes ni odveč, paziti pa moramo, kakšne metode se bomo poslužile, da si vitkost ohranimo ali pridobimo.

Ker se telo zmeraj obnavlja, mu moramo dati vse, kar za obnovo celic potrebuje! Pri izbiri hrane mislimo na vitamine, ki so za nemoteno delovanje telesnih organov nujno potrebni. Vitamine dobimo vase s svežo zelenjavo in sadjem, s surovim maslom in rumenjakt. Zelo koristi, če na tešče pojemo jabolko in nato lahek zajtrk. Črn kruh je priporočljivejši od belega.

Kosilo začnemo z zeleno solato in ga končajmo s sadjem. Zapomnimo si, da je v temnozelenih listih več vitaminov in rudninskih snovi kakor v rumenih srčkih. Alkoholnih pijač si izogibajmo, če pa jih že pijemo, jih pijmo zmerno. Čezmerno kajenje ženskemu organizmu dosti bolj škoduje kakor moškemu! Če smo pred kosilom zelo lačne in se bojimo, da se bomo preveč najedle zlasti mastnih jedil ali testenin, ki zelo debelijo, tedaj pol ure pred kosilom popijmo kozarec sadnega soka. Tako se bo apetit nekoliko zmanjšal.

Razen pravilne prehrane, je potrebna tudi vsakodnevna telovadba. Dovolj je, če vsako jutro 5 minut telovadimo pri odprtem oknu in 20 krat globoko vdihnemo in izdihnemo. Če uspemo, se vsak dan vsaj eno uro sprehajajmo po svežem zraku, kajti prav svež zrak nas najbolj ščiti pred staranjem.

Še nekaj: izogibljimo se uspavalnih praškov. Brom ali kakšen podoben medikament bo prinesel sen, toda otežkočil prebavo. Razen tega zjutraj ne bomo videti sveže. Kozarec vročega mleka z žganim sladkorjem ali kozarec oslajene vode nas bo prav tako pomiril!

Letos moderna

črno - bela kombinacija je popoldne, zlasti pa zvečer zelo učinkovita. Bogato nagubano krilo iz atlasa ali podobnega blaga in svileno, enostavno krojeno bluzo, prešito z robčki, združuje širok lakast ali usnjen črn pas.

Kuharski recepti

Ocvrti jajčevci (melancane): jajčevce dobro operemo ter po dolgem razrežemo v tanke rezine, jih posolimo, povaljamo v moki, namočimo v stepenem jajcu ter v vročem olju lepo rumeno ocvremo.

Ona: »Zakaj nisi tak, kakor drugi nedeljski ribiči, ki nikoli ničesar ne ulove!«

Nadevani jajčevci: ne prestare jajčevce operemo, jim odstranimo peclje ter jih skozi 3 do 4 dolge zareze napolnimo z drobtinami, ki smo jim dodale nekoliko sesekljanega petršilja, česna in soli in jih zalile z oljem. Jajčevce zložimo v ponev, jih osolimo in polijemo z oljem in nekaj kapljicami vode ter jih spečemo v pečici. Serviramo hladne ali tople, lahko tudi kot uvodno jed.

Kumare v kisu: srednje velike, še bolj mlade kumare prereži po dolgem na 2 ali 4 dele, jim odstrani seme in mehko notranje staničje. Ko jih močno osoliš, jih položi za 1 dan v klet. Potem jih osuši s prtičem, zloži v kozarec ali glinast lonec in vmes natrosi popra v debelih zrnih, stolčenega gorčičnega zrnja, česna, redkvice (črne) in lovorja. Lahko tudi nekoliko hrena in višnjevega ali trtnega listja. Kumare polij s prevretim mrzlim vinskim kisom. Čez dva dni kis odlij, ga ponovno prevri in ohladi in spet zlij na kumare. Lahko pa kumare tudi cele olupljene naložiš v sod ali v 10 litrske kozarce in jih zaliješ z neprekuhanim kisom, potem ko si jih 1 dan solila in obrisala s suho krpo. V tem primeru moraš kis čez zimo nekajkrat menjati.

Kumarčna solata za zimo: zdrave, trde, ne prevelike kumare, ki še nimajo razvitega semena, zrežemo na tanke rezine, nekoliko osolimo ter napolnimo z njimi prekuhane kozarce. Za 3 kg kumaric skuhamo 1 liter vinskega kisa, ki smo mu dodale zrezano zeleno papriko, 2 zmečkana stroka česna in za noževo konico belega popra. Prekuhani kis zlijemo vrhu kumaric, ko se že nekoliko ohladi. Kumarice nekoliko premešamo s prekuhanim ročajem kuhalnice, da se dobro prepoje s kisom in nato zlijemo vrhu za prst debelo olja ter kozarce zavežemo. Hranimo jih na hladnem, temnem prostoru.

Maksim Gaspari in cehovski znak

Ko se je mladi Gaspari pri Murniku v Kamniku učil za »štacunarja«, je nad postrežno mizo visel cehovski znak, ki je pomenil, da je blago, ki ga v trgovini prodajajo, priplavalo iz tujih krajev. (Trgovina s kolonijalnim blagom). Raz oplavutenih kač so visele papirnate vrečice, omelca, rubarice itd. — obesil pa je podnje stari Murnik tudi plakat z reklamnim napisom, da:

»dobra mera in vaga, v nebesa pomaga.«

Hudomušni Gaspari pa je na drugo stran načečkal:

»Kdor to verjame, ga hudič vzame.«

*

Pa še nekaj o Gaspariju.

Med ljubljanskim festivalom od 4. do 12. julija, so bile prirejene tudi različne razstave. Premnogo Slovencev je pohitelo na ta festival z namenom, da si ogledajo zbirko slik svojega Gasparija. Dušali so se po ljubljanskih ulicah in niso mogli verjeti, da so Ljubljančani razstavo baš pred nosom festivala zaključili, ko je vendar navada, da Ljubljana skoro vse druge podobne prireditve podaljša in podaljšuje. Vzroka tokratne izjeme ne poznamo, vemo pa, kaj Gasparijeva umetnost pomeni za slovenski narod, saj nam je edino on ohranil neprecenljive zaklade narodnih običajev. Preprost narod je zdrav, zato ne ljubi različnih spakedrank, ljubi pa Gasparijevo umetnost, ki boža srce in vzbuja v človeku ponos na veliko bogastvo naše folklore.

Priznajmo, da bi v slovenskem slikarstvu brez Gasparija nastala neka praznina, saj so njegova dela kakor svež šopek nageljev na prsih naše slovenske zemljice.

Okna

Okna so oči našega doma, zato je dolžnost vsake gospodinje, da jih drži v redu.

Zapomnimo si, da šip nikoli ne čistimo, kadar se upira vanje sonce, ker ostanejo modrikaste. Čistimo pa jih z vodo, ki smo ji dodale špirita ali salmijaka, jih zbrišemo s časopisnim papirjem, potem pa še z usnjeno krpo ali s svilenim papirjem.

Če so na šipah madeži, jih odstranimo še pred čiščenjem oken. Mastne madeže speremo z milnico in čisto vodo. Mušje madeže odstranimo s kredo in s špiritom, apnene pa s kisom; le v primeru, če so zelo stari in trdovratni s solno kislino (pazi na roke!). Šipe speremo nato z vodo.

Oljnato barvo odstranimo s šip s salmijakom ali z zmesjo salmijaka, natrijevega luga in močnega mila (Schmierseife). Šipe nato operemo z vodo. Belo prepleskane okenske okvire čistimo z blago milnico, jih zbrišemo s suho krpo in namažemo s parketno pasto ter končno zdrgnemo z usnjeno krpo. Temno pobarvane okvire očistimo s petrolejem in zbrišemo s suho krpo.

Zakleta hiša

9

Ariel Kassack:

24. december

Zima je bila na pragu. Zapadel je prvi sneg. Otroci so željno čakali, da bi ribniki zamrznili. Toda Marga... Marga in Jack sta bila problem zase. Marga se je po poslednji nedelji v novembru nekoliko popravila. Bila je sicer bolj bleda, shujšana, nekoliko nervoznejša, vendar popolnoma prisebna. Le tu pa tam se je zdela preplašena, vendar je stalno odklanjala vsakršno pojasnilo, naj jo je mati še tako skrbno izpraševala. Odločno je odgovarjala:

— Mama, moraš že dovoliti, da vodim svoje življenje kakor se meni zdi. Gre za moje življenje. —

— Toda, ali se z Jackom prepirata zaradi njegove sestre? Saj ga neprestano vlači v razne kotičke in mu nekaj šepeče na uho? Kako dolgo bo še ostala pri vaju? —

Marga materi ni odgovorila. Kakor običajno ji je ušla in izbruhnila v jok.

— — —

V ponedeljek pred božičem se je skril Bert ob robu gozdička in gledal v razsvetljeno okno Jackove obednice. Bila je zelo mrzla noč. Jack in Marga sta se zopet prepirala. Razločno je slišal njen ostri glas. Napeto je poslušal, da bi izvedel kaj važnega, nekaj, kar bi mu pomagalo razjasniti skrivnost zaklete hišice. Bil je že ves trd, ko je prepir dosegel višek in naenkrat utihnil. Kmalu za tem je Jack zaloputnil z glavnimi vrati, planil na cesto, sedel v svoj avto in pognal. Bert mu je v kratki razdalji sledil v Evičinem vozu. Jack se je odpeljal naravnost v nočni lokal, kamor je tako pogosto zahajal. Bilo je že po 22. uri, ko je sedel spet v avto. Toda ni zavil proti domu. Ustavil se je pred neko leseno hišico v predmestju, kjer so stanovali reveži. Potrkal je na vrata v prvem nadstropju.

Jack! — je vzkliknila Leda. Vrata so se nato zaprla. Bert se je neslišno približal ključavnici in pritisnil uho nanjo.

— Toda moraš, moraš! — je vpil Jack. — Leda, moraš mi pomagati! Razumeš, obupan sem! Obupan! —

— Saj sem ti že povedala, da nimam denarja, — ga prekine Leda. — Sedi, spet si pijan! —

— Pijan, oh! — se grenko zasmeje Jack. — Povej mi, zakaj si obupan, kaj te mori? Zaupaj svoji prijateljici Ledi! Daj, Jack, vse mi povej. —

Jackov odgovor je bil nerazločen, ker je pritiskal obraz na Ledine prsi. Leda ga je materinsko božala in mu nežno šepetala. Naenkrat pa je glasno zakričala:

— Jack, zakaj si me udaril? —

On pa je že rohnel:

— Vse ste enake ničvrednice! Tebi naj povem, kajne? Da bi brž stekla k Margi! Ne povem ti, ne, ne! —

— Jack, pojdi domov, spat pojdi! —

— Torej, mi daš tisti denar, ali mi ga ne daš? —

— Saj sem ti že rekla... —

— Nihče mi ga ne da! Sem v strahoviti stiski, razumeš. Kaj naj storim? Povej mi, kaj naj storim? —

Spet se je zaslišal Ledin krik.

— Pusti me, Jack, roke dol! —

— Jaz ti bom že pokazal, ti prekleta...

Bert je odprl vrata. Jack je skušal vreči Ledo na tla, ona se je obupno branila. Z elegantno gesto ju je Bert ločil in pahnil Jacka, tako da se je ob divanu sesedel na tla.

— Kaj hudega? — je vprašal Bert. Leda si je molče popravljala obleko in spenjala lase.

— Prišel sem na obljubljeni obisk. Kaj se mu je zgodilo? —

— Pijan je. Ne vem, zakaj je prišel sem. Uboga Marga! —

Jack je zaspal zgrbljen v dve gube kot kaka lutka iz cunj.

— Leda, ali veste kaj o vsem tem? — jo vpraša naglo Bert.

— Ne vem, kaj mislite. —

Bert ji je pogledal v oči. Tudi v pogledu je zaman iskal odgovora na svoje vprašanje.

— Jutri pridem po njegov voz. Lahko noč, Leda! —

Naložil si je Jacka na hrbet in ga odnesel v svoj avto.

— — —

Gardnerjevi so sklenili, da se pred božičem odpeljejo v dveh avtomobilih na deželo, kjer naj bi preživeli praznike. Vse so že pozaklenili in hišo zaprli. Čakali so le še na Margo in Jacka. Toda, ko so se odprla vrata njune hišice, se je na stopnicah pojavila le gospodična Mary.

— Kje sta naša počasneža? Ali še ne bosta prišla? — je vprašal gospod Gardner.

— Marge ne bo, ni ji dobro. —

Našli so jo v postelji. Bila je bleda kot krpa, šibka pa tako, kot da bo zdaj zdaj izdihnila. Jack je hodil po sobi, nemiren kot grešna duša.

— Kaj ti je, Marga, dušica? — jo je vprašala prestrašena mati.

— Nič, mama! Samo z mojim želodcem nekaj ni v redu. Kar odpeljite se sami! — je komaj šepetala.

— Jack, ali si poklical zdravnika? — vpraša Evica.

— Marga mi ni pustila. —

— Ni pustila! Jack, ali si mož, ali si cunja! Kaj se to pravi! Sedaj grem kar sama ponj. —

— Eva, ne smeš! Nočem! Nočem! — je zakričala Marga. — Nočem, da bi drugi vtikali nos v moje zadeve. Počutim se dobro, razumete, naravnost odlično! Če mi bo jutri bolje, prideva z Jackom za vami. Pustite me v miru! Pojdite že enkrat, pojdite! —

Počasi so drug za drugim odšli iz spalnice.

Naslednjega dne je Evica pritekla k Bertu.

— Bert, Marge sem se danes tako prestrašila, kot še nikoli! Ko sem silila vanjo, naj mi pove, kaj ji je, je pograbila neko knjigo in mi jo vrgla v glavo. In noče in

noče govoriti. Je skoraj v stalni živčni krizi. Tako ji je slabo, a še vedno kar zdivja, če omenim zdravnika. Njena jed je bila včeraj gotovo zastrupljena, ni dvoma o tem, — je obupano tožila. — Bert, načrt se uveljavlja še kar naprej. —

Bert je bil sam tudi ves obupan. Prejšnji dan je bil odšel v Jackovo obednico, kjer so še stali ostanki kosila. Pokušal je, toda samo na Marginem krožniku je zasledil v jedi strup. Čeprav je pokusil čisto malo, je takoj začutil posledice. K sreči je nosil vedno s seboj stekleničico protistrupa. — Najprej zadnja nedelja v novembru, potem božič, tretji udarec mora priti za Novo leto.